

Dvadesetosma plenarna sjednica
Hag
Nizozemska
17. juli 2003.

PRAVILNIK O POSTUPKU I DOKAZIMA

(usvojen 11. februara 1994.)
(izmijenjen i dopunjen 5. maja 1994.)
(izmijenjen i dopunjen 4. oktobra 1994.)
(prerađen 30. januara 1995.)
(izmijenjen i dopunjen 3. maja 1995.)
(izmijenjen i dopunjen 15. juna 1995.)
(izmijenjen i dopunjen 6. oktobra 1995.)
(izmijenjen i dopunjen 18. januara 1996.)
(izmijenjen i dopunjen 23. aprila 1996.)
(izmijenjen i dopunjen 25. juna i 5. jula 1996.)
(izmijenjen i dopunjen 3. decembra 1996.)
(izmijenjen i dopunjen 25. jula 1997.)
(prerađen 20. oktobra i 12. novembra 1997.)
(izmijenjen i dopunjen 9. i 10. jula 1998.)
(izmijenjen i dopunjen 4. decembra 1998.)
(izmijenjen i dopunjen 25. februara 1999.)
(izmijenjen i dopunjen 2. jula 1999.)
(izmijenjen i dopunjen 17. novembra 1999.)
(izmijenjen i dopunjen 14. jula 2000.)
(izmijenjen i dopunjen 13. decembra 2000.)
(izmijenjen i dopunjen 12. aprila 2001.)
(izmijenjen i dopunjen 12. jula 2001.)
(izmijenjen i dopunjen 13. decembra 2001.)
(sadrži i IT/32/Rev.22/Corr.1)
(izmijenjen i dopunjen 23. aprila 2002.)
(izmijenjen i dopunjen 11. i 12. jula 2002.)
(izmijenjen i dopunjen 10. oktobra 2002.)
(izmijenjen i dopunjen 12. decembra 2002.)
(izmijenjen i dopunjen 21. jula 2003.)
(izmijenjen i dopunjen 17. jula 2003.)

Prvi dio OPŠTE ODREDBE

Pravilo 1 Stupanje na snagu

Ovaj Pravilnik o postupku i dokazima, usvojen u skladu sa članom 15 Statuta Međunarodnog suda, stupa na snagu 14. marta 1994.

Pravilo 2 Definicije

(A) Osim ako kontekst ne određuje drugačije, ovi termini se u Pravilniku koriste u sljedećem značenju:

Pravilnik:	Pravilnik o postupku i dokazima koji je na snazi;
Statut:	Statut Međunarodnog suda, usvojen rezolucijom 827 Savjeta bezbjednosti od 25. maja 1993.;
Međunarodni sud:	Međunarodni sud za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na području bivše Jugoslavije od 1991., osnovan rezolucijom 827 Savjeta bezbjednosti od 25. maja 1993.
* * *	
Država:	(i) država koja jeste ili nije članica Ujedinjenih nacija; (ii) entitet priznat ustavom Bosne i Hercegovine, to jest Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska; ili (iii) samoproглаšeni entitet koji <i>de facto</i> vrši funkcije vlasti, bez obzira na to je li priznat kao država ili nije;
Hapšenje:	čin privođenja osumnjičenog ili optuženog, na osnovu naloga za hapšenje ili u skladu sa članom 40;
Istraga:	sve aktivnosti koje tužilac poduzima u skladu sa Statutom i Pravilnikom u cilju prikupljanja informacija i dokaza, kako prije, tako i nakon potvrde optužnice;
Kolegij:	tijelo sastavljeno od predsjednika i potpredsjednika Međunarodnog suda, te predsjedavajućih sudija pretresnih vijeća;
Odbrana:	optuženi, i/ili pravni zastupnik optuženog;
Optuženi:	osoba protiv koje su potvrđene jedna ili više tačaka optužnice, u skladu s pravilom 47;
Osumnjičeni:	osoba o kojoj tužilac posjeduje pouzdane informacije koje ukazuju na mogućnost da je ta osoba počinila zločin u nadležnosti Međunarodnog suda;
Predsjednik:	predsjednik Međunarodnog suda;
Propisi:	odredbe koje formuliše tužilac u skladu sa stavom 37(A) u svrhu upravljanja funkcijama Tužilaštva;
Strane:	tužilac i odbrana;
Sudija <i>ad litem</i> :	sudija imenovan u skladu sa članom 13 <i>ter</i> Statuta;
Stalni sudija:	sudija izabran ili imenovan u skladu sa članom 13 <i>bis</i> Statuta;
Transakcija:	niz djela ili propusta, bez obzira na to odvijaju li se kao jedan događaj ili kao niz događaja, na jednom ili više mjesta, a koji su dio opšte zamisli, strategije ili plana;
Tužilac:	tužilac imenovan u skladu sa članom 16 Statuta;
Žrtva:	osoba nad kojom je po navodima počinjen zločin u nadležnosti Međunarodnog suda.

(B) U Pravilniku muški rod obuhvata ženski, a jednina obuhvata množinu, i obratno.

Pravilo 3 Jezici

(A) Službeni jezici Međunarodnog suda su engleski i francuski.

(B) Optuženi ima pravo da se služi vlastitim jezikom.

(C) Sva lica koja pristupaju pred Međunarodni sud, osim branioca, a koja u dovoljnoj mjeri ne vladaju nijednim od dva službena jezika, mogu se služiti vlastitim jezikom.

(D) Branilac optuženog može da podnese molbu predsjedavajućem sudiji Vijeća da mu se dopusti upotreba jezika koji nije nijedan od dva službena jezika, niti jezik optuženog. Ako se takvoj molbi udovolji, Međunarodni sud snosi troškove usmenog i pismenog prevoda u visini koju utvrdi predsjednik, uzimajući u obzir prava odbrane i interese pravde.

(E) Sekretar će poduzeti sve što je potrebno da se osigura usmeni i pismeni prevod na službene jezike i s njih.

(F) U slučaju:

(i) da se od jedne od strana traži da preduzme neki korak u nekom određenom roku nakon što je druga strana podnijela ili uručila neki dokument;

(ii) da je, u skladu s Pravilnikom, taj dokument podnesen na jeziku koji nije službeni jezik Međunarodnog suda,

taj rok će se računati tek od onog trenutka kad je strana koja treba da poduzme taj korak primila od sekretara prevod dokumenta na jedan od službenih jezika Međunarodnog suda.

Pravilo 4 Održavanje sjednica van sjedišta Međunarodnog suda

Pretno vijeće može obavljati svoje dužnosti i van sjedišta Međunarodnog suda, ako to predsjednik odobri u interesu pravde.

Pravilo 5 Nepoštovanje Pravilnika

(A) Kada jedna od strana, čim se za to ukaže prilika, uloži prigovor zasnovan na nepoštovanju Pravilnika ili propisa, pretresno vijeće će usvojiti prigovor ako utvrdi da je navodno nepoštovanje dokazano i da je prouzrokovalo značajnu štetu toj strani.

(B) Kada se takav prigovor ne uloži čim se za to ukaže prilika nego kasnije, pretresno vijeće može po vlastitoj procjeni usvojiti prigovor ako utvrdi da je navodno nepoštovanje dokazano i da je prouzrokovalo značajnu štetu strani koja ulaže prigovor.

(C) Pretresno vijeće će u skladu sa ovim pravilom izreći onaj pravni lijek koji smatra primjerenim da bi se osiguralo poštivanje temeljnih načela pravednosti.

Pravilo 6 Izmjene i dopune Pravilnika

(A) Prijedloge za izmjene i dopune Pravilnika mogu dati sudije, tužilac ili sekretar, a usvajaju se ako ih prihvati barem deset stalnih sudija na plenarnoj sjednici Međunarodnog suda na koju su pozvane sve sudije, kojima se uz poziv prilaže i obavijest o prijedlogu.

(B) Izmjene i dopune Pravilnika mogu se usvojiti i na drugi način, ako ih jednoglasno odobre stalne sudije.

(C) Prijedlozi za izmjene i dopune Pravilnika mogu se inače podnijeti u skladu s uputstvima za rad koje donosi predsjednik.

(D) Izmjene i dopune stupaju na snagu sedam dana nakon izdavanja službenog dokumenta Suda koji sadrži te izmjene i dopune, ali se neće primijeniti na način koji bi ugrozio prava optuženog ili osuđenog ili osobe oslobođene optužbe u bilo kojem predmetu koji je u toku.

Pravilo 7 Mjerodavnost tekstova

Engleska i francuska verzija Pravilnika su jednako mjerodavne. U slučaju nepoklapanja, prevladaće verzija koja je više u duhu Statuta i Pravilnika.

Drugi dio PRIMAT MEĐUNARODNOG SUDA

Pravilo 7 *bis* Nepoštovanje obaveza

(A) Pored slučajeva na koje se primjenjuju pravilo 11, pravilo 13, pravilo 59 ili pravilo 61, ako su se pretresno vijeće ili stalni sudija uvjerali da neka država nije ispoštovala svoju obavezu iz člana 29 Statuta koja se odnosi na bilo koji postupak koji se vodi pred tim pretresnim vijećem ili sudijom, tada to pretresno vijeće ili sudija mogu informisati predsjednika, koji će o tome obavijestiti Savjet bezbjednosti.

(B) Ako tužilac dokaže predsjedniku da neka država nije ispoštovala svoju obavezu iz člana 29 Statuta u vezi sa zahtjevom tužioca na osnovu pravila 8, pravila 39 ili pravila 40, predsjednik će o tome obavijestiti Savjet bezbjednosti.

Pravilo 8 Zahtjev za dostavljanje informacija

Ukoliko tužilac smatra da je krivično djelo u nadležnosti Međunarodnog suda bilo ili jeste predmet istrage ili krivičnog postupka pred sudom bilo koje države, on može od

te države zatražiti da mu proslijedi sve relevantne informacije u vezi s tim, a država mu te informacije mora smjesta dostaviti, u skladu sa članom 29 Statuta.

Pravilo 9 Zahtjev tužioca za ustupanje nadležnosti

Ukoliko kod takve istrage ili krivičnog postupka koji je pokrenut pred sudom neke države tužilac smatra:

- (i) da je djelo koje je predmet istrage ili krivičnog postupka okvalifikovano kao obično krivično djelo;
- (ii) da ne postoji nepristranost ili nezavisnost, ili da je svrha istrage ili postupka da se optuženi zaštiti od međunarodne krivične odgovornosti, ili da se krivični postupak ne vodi dovoljno revnosno;
- (iii) da je meritum predmeta usko povezan s važnim činjeničnim ili pravnim pitanjima koja mogu imati implikacije po istrage ili krivične postupke pred Međunarodnim sudom, ili se na neki drugi način na njih odnosi,

tužilac može da predloži pretresnom vijeću koje odredi predsjednik da se uputi službeni zahtjev da taj sud ustupi nadležnost Međunarodnom sudu.

Pravilo 10 Službeni zahtjev za ustupanje nadležnosti

(A) Ako pretresno vijeće koje razmatra prijedlog za ustupanje nadležnosti smatra da je, na osnovu bilo kojeg od razloga navedenih u pravilu 9, ustupanje potrebno, ono tada može izdati službeni zahtjev državi da sud te države ustupi nadležnost Međunarodnom sudu.

(B) Zahtjev za ustupanje nadležnosti uključuje i zahtjev da se rezultati istrage, te jedan primjerak sudskog spisa i presude, ako je već izrečena, proslijede Međunarodnom sudu.

(C) Ako jedno pretresno vijeće zatraži ustupanje nadležnosti Međunarodnom sudu svako daljnje suđenje će se voditi pred nekim drugim pretresnim vijećem.

Pravilo 11 Nepoštovanje zahtjeva za ustupanje nadležnosti

Ako u roku od šezdeset dana od dana kada je sekretar dostavio zahtjev za ustupanje nadležnosti državi u čijoj je nadležnosti pokrenut istražni ili krivični postupak ta država ne dostavi odgovor koji će uvjeriti pretresno vijeće da je država poduzela ili poduzima odgovarajuće korake kako bi ispunila zahtjev, pretresno vijeće može zatražiti od predsjednika da o tome obavijesti Savjet bezbjednosti.

Pravilo 11 *bis* Prepuštanje optužnice drugom sudu

(A) Ako je optužnica potvrđena, bez obzira na to da li je optuženi pod nadzorom Međunarodnog suda, predsjednik može imenovati pretresno vijeće koje će predmet proslijediti vlastima države:

(i) na teritoriji koje je krivično djelo počinjeno; ili

(ii) u kojoj je optuženi uhapšen.

kako bi dotične vlasti predmet odmah proslijedile nadležnom sudištu radi vođenja postupka.

(B) Pretresno vijeće prepuštanje može naložiti *proprio motu* ili na zahtjev tužioca, nakon što je prethodno tužiocu, a po potrebi i optuženom, dao priliku da se izjasne.

(C) Pri donošenju odluke o prepuštanju predmeta kako je predviđeno stavom (A), Pretresno vijeće će, u skladu sa Izjavom predsjedavajućeg Savjeta bezbjednosti S/PRST/202/21, imati u vidu težinu krivičnih djela koja se terete i nivo odgovornosti položaja optuženog.

(D) Po izdavanju naloga prema ovom pravilu:

(i) optuženi se, ako je pod nadzorom Međunarodnog suda, predaje vlastima dotične države;

(ii) Vijeće može naložiti da zaštitne mjere za pojedine svjedoke ili žrtve ostaju na snazi;

(iii) tužilac je dužan da vlastima dotične države dostavi sve informacije o predmetu koje cijeni primjerenima, a posebno popratni materijal uz optužnicu;

(iv) tužilac može uputiti promatrače da u ime Tužilaštva prate postupak pred nacionalnim sudom.

(E) Pretresno vijeće može izdati nalog za hapšenje optuženog, u kojem će navesti u koju državu optuženog treba sprovesti radi suđenja.

(F) U bilo kojem trenutku nakon izdavanja naloga iz ovog pravila, a prije nego što nacionalni sud osudi ili oslobodi optuženog, pretresno vijeće može, na molbu tužioca, a nakon što je vlastima dotične države dalo priliku da se izjasne, poništiti nalog i službeno zatražiti ustupanje nadležnosti u skladu s pravilom 10.

(G) Ukoliko pretresno vijeće poništi nalog izdat prema ovom pravilu, pretresno vijeće može službeno zatražiti od dotične države da optuženog prebaci u sjedište Međunarodnog suda, a država će tome udovoljiti bez nepotrebnog odlaganja, u skladu sa članom 29 Statuta. Pretresno vijeće ili sudija mogu izdati i nalog za hapšenje optuženog.

Pravilo 12 Odluke državnih sudova

U skladu sa članom 10(2) Statuta, odluke sudova bilo koje države nisu obavezujuće za Međunarodni sud.

Pravilo 13 Non bis in idem

Kada predsjednik dobije pouzdane informacije koje upućuju na to da je pred sudom neke države protiv neke osobe pokrenut krivični postupak za zločin za koji joj je već suđeno pred Međunarodnim sudom, pretresno vijeće, primjenjujući *mutatis mutandis* postupak predviđen pravilom 10, izdaje nalog s obrazloženjem kojim od tog suda traži da trajno obustavi postupak. Ako taj sud to ne učini, predsjednik može o tome obavijestiti Savjet bezbjednosti.

Treći dio ORGANIZACIJA MEĐUNARODNOG SUDA

Prvo poglavlje: Sudije

Pravilo 14 Svečana izjava

(A) Prije stupanja na dužnost, svaki sudija daje sljedeću svečanu izjavu:

“Svečano izjavljujem da ću časno, vjerno, nepristrano i savjesno vršiti svoje dužnosti i koristiti svoja ovlaštenja kao sudija Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na području bivše Jugoslavije od 1991”.

(B) Ovu izjavu potpisuje sudija u prisustvu generalnog sekretara Ujedinjenih nacija ili njegovog predstavnika, a ona se čuva u arhivu Međunarodnog suda.

(C) Sudija koji nastavlja s radom bez prekida nakon što mu istekne prethodni mandat ne daje novu izjavu.

Pravilo 15 Izuzeće sudija

(A) Sudija koji ima lični interes u predmetu ili koji s tim predmetom ima ili je imao ikakve veze koja bi mogla uticati na njegovu nepristranost ne smije da učestvuje u suđenju ili žalbenom postupku u tom predmetu. On će se u takvom slučaju povući, a predsjednik će imenovati drugog sudiju koji će ga zamijeniti u postupku.

(B) Svaka od strana može zatražiti od predsjedavajućeg sudije pretresnog vijeća da se sudija tog vijeća izuzme i povuče iz prvostepenog ili žalbenog postupka iz gore navedenih razloga. Predsjedavajući sudija će saslušati mišljenje sudije čije se izuzeće traži, te će, ako je to potrebno, odluku o tome donijeti Kolegij. Ako Kolegij prihvati zahtjev, predsjednik imenuje drugog sudiju umjesto sudije koji je izuzet.

(C) Sudija Pretresnog vijeća koji pregleda optužnicu protiv optuženog u skladu sa članom 19 Statuta i pravilima 47 ili 61 nije izuzet iz sastava pretresnog vijeća koje sudi tom optuženom. Taj sudija takođe nije izuzet iz sastava Žalbenog vijeća ni tročlanog žalbenog vijeća imenovanog na osnovu pravila 65(D) ili 72(E) da raspravlja o eventualnim žalbama u tom predmetu.

(D) (i) Nijedan sudija ne može da odlučuje ni o jednoj žalbi, niti da bude u sastavu tročlanog žalbenog vijeća imenovanog u skladu s pravilom 65(D) ili 72(E) u predmetu u kojem je bio u sastavu pretresnog vijeća.

(ii) Nijedan sudija ne može da odlučuje o zahtjevu države za preispitivanje u skladu s pravilom 108 *bis* o stvari u kojoj je taj sudija bio u sastavu pretresnog vijeća čija odluka se preispituje.

Pravilo 15 *bis* Odsustvo sudije

(A) Ako

(i) zbog bolesti ili drugih hitnih ličnih razloga, ili zbog razloga službenog posla za Sud, sudija nije u mogućnosti da nastavi da učestvuje u već započetom suđenju tokom razdoblja koje će vjerovatno biti kratko, a

(ii) preostale sudije vijeća su uvjerenе da je u interesu pravde da se tako postupi,

preostale sudije tog vijeća mogu naložiti da se suđenje u predmetu nastavi u odsustvu tog sudije tokom razdoblja od najviše pet radnih dana.

(B) Ako

(i) zbog bolesti ili drugih hitnih ličnih razloga, ili zbog razloga službenog posla za Sud, sudija nije u mogućnosti da nastavi da učestvuje u već započetom suđenju tokom razdoblja koje će vjerovatno biti kratko, a

(ii) preostale sudije tog vijeća nisu uvjerenе da je u interesu pravde da se suđenje u predmetu nastavi u odsustvu tog sudije, onda

(a) preostale sudije tog vijeća mogu ipak obavljati one stvari za koje su uvjerenе da je u interesu pravde da se obave, bez obzira na odsustvo tog sudije, i

(b) predsjedavajući sudija može odgoditi nastavak suđenja.

(C) Ako sudija zbog smrti, bolesti, odlaska s Međunarodnog suda ili zato što nije ponovo izabran više ne može da učestvuje u već započetom suđenju tokom razdoblja koje će vjerovatno biti duže od kratkotrajnog, predsjedavajući sudija će o tome obavijestiti predsjednika koji može imenovati drugog sudiju za taj predmet, te naložiti ili ponavljanje pretresa ili nastavak suđenja tamo gdje je prekinuto. Međutim, nakon što su održane uvodne riječi predviđene pravilom 84, ili nakon što je počelo izvođenje

dokaza predviđeno pravilom 85, nastavak postupka može se naložiti samo uz pristanak optuženog, osim u slučaju iz stava (D).

(D) Ako u okolnostima opisanim u zadnjoj rečenici stava (C) optuženi uskrati pristanak, preostali sudije mogu ipak odučiti da nastave postupak pred pretresnim vijećem sa sudijom koji će zamijeniti odsutnog sudiju, ako, uzevši u obzir sve okolnosti, jednoglasno ocijene da bi to bilo u interesu pravde. Na tu odluku bilo koja od strana može izjaviti žalbu direktno punom sastavu Žalbenog vijeća. Ako se žalba ne izjavi ili Žalbeno vijeće potvrdi odluku pretresnog vijeća, predsjednik u postojeći sastav vijeća imenuje sudiju koji može postati članom vijeća tek nakon što potvrdi da se upoznao sa spisom postupka. Prema odredbama ovog stava može se izvesti samo jedna zamjena.

(E) Žalbe predviđene stavom (D) podnose se u roku od sedam dana od dana kad je zavedena pobijana odluka. U slučaju da se odluka izriče usmeno, rok počinje teći od dana izricanja usmene odluke, osim:

(i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kojem slučaju će rok početi teći od dana kad strana koja je osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili

(ii) ako je pretresno vijeće najavilo da će uslijediti pismena odluka, u kojem slučaju rok počinje teći od dana kad je zavedena pismena odluka.

(F) U slučaju bolesti ili nepopunjenog mjesta ili u drugim sličnim okolnostima, predsjednik može, ukoliko je uvjeren da je u interesu pravde da se to učini, ovlastiti vijeće da vodi rutinske poslove, kao što je objavljivanje odluka, u odsustvu jednog ili više članova vijeća.

Pravilo 16 Ostavka

Sudija koji odluči da podnese ostavku dostavlja je u pismenom obliku predsjedniku, koji je prosljeđuje generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija.

Pravilo 17 Primat sudija

(A) Sve sudije su ravnopravne u izvršavanju svojih pravosudnih funkcija, bez obzira na to kada su izabrani ili imenovani, starosnu dob ili rok službe.

(B) Predsjedavajuće sudije pretresnih vijeća imaju primat, i to po godinama starosti, iza predsjednika i potpredsjednika.

(C) Stalne sudije koje su izabrane ili imenovane u različito vrijeme imaju primat po datumu svog izbora ili imenovanja; sudije koje su izabrane ili imenovane istog dana imaju primat po godinama starosti.

(D) U slučaju reizbora, uzima se u obzir ukupan rok službe u svojstvu sudije Međunarodnog suda.

(E) Sudije *ad litem* imaju primat nakon stalnih sudija, a prema datumu svog imenovanja. Sudije *ad litem* imenovane istog dana imaju primat po godinama starosti.

Drugo poglavlje: Dužnosti predsjednika

Pravilo 18 Izbor predsjednika

(A) Predsjednik se bira na rok od dvije godine, ili na onaj kraći rok koji se podudara s trajanjem njegovog sudijskog mandata. Ponovo može biti izabran samo još jednom.

(B) Ako predsjednik prestane da bude član Međunarodnog suda ili podnese ostavku prije isteka svog mandata, sudije će između sebe izabrati osobu koja će ga naslijediti do isteka mandata.

(C) Predsjednik se bira većinom glasova stalnih sudija koji sačinjavaju Sud. Ako nijedan od sudija ne dobije većinu glasova, u drugom krugu se bira između dvojice sudija koji su u prvom krugu dobili najveći broj glasova. U slučaju istog broja glasova u drugom krugu, izabranim se proglašava sudija koji ima primat u skladu sa pravilom 17.

Pravilo 19 Dužnosti predsjednika

(A) Predsjednik predsjedava svim plenarnim sjednicama Suda. Predsjednik koordinira rad Sudskih vijeća i nadzire rad Sekretarijata, te vrši sve druge funkcije koje su mu povjerene Statutom i Pravilnikom.

(B) Predsjednik može s vremena na vrijeme, posavjetovavši se prethodno s Kolegijem, sekretarom i tužiocem, izdavati uputstva za rad koja su u skladu sa Statutom i Pravilnikom, a u kojima se razrađuju detaljni aspekti vođenja postupaka pred Međunarodnim sudom.

Pravilo 20 Potpredsjednik

(A) Potpredsjednik se bira na rok od dvije godine, ili na onaj kraći rok koji se podudara s njegovim mandatom stalnog sudije. Potpredsjednik može ponovo biti izabran samo još jednom.

(B) Potpredsjednik može biti član pretresnog ili Žalbenog vijeća.

(C) Stavovi (B) i (C) pravila 18 primjenjuju se *mutatis mutandis* i na potpredsjednika.

Pravilo 21 Dužnosti potpredsjednika

Osim u slučaju predviđenom pravilom 22(B), potpredsjednik obavlja dužnosti predsjednika u slučaju njegovog odsustva ili nemogućnosti obavljanja dužnosti.

Pravilo 22 Zamjene

(A) Ako ni predsjednik ni potpredsjednik ne ostanu na dužnosti ili nisu u mogućnosti da obavljaju dužnosti predsjednika, njih preuzima stariji stalni sudija određen prema pravilu 17(C).

(B) Ako predsjednik nije u mogućnosti da obavlja dužnost predsjedavajućeg sudije Žalbenog vijeća, to vijeće izabire jednog od svojih članova za predsjedavajućeg sudiju.

(C) Predsjednik i potpredsjednik, ako su i dalje stalne sudije, nastavljaju obavljati svoje dužnosti po isteku svojih mandata sve dok se ne održe izbori za predsjednika i potpredsjednika.

Treće poglavlje: Unutrašnje funkcionisanje Međunarodnog suda

Pravilo 23 Kolegij

(A) Kolegij se sastoji od predsjednika, potpredsjednika i predsjedavajućih sudija pretresnih vijeća.

(B) Predsjednik se savjetuje s drugim članovima Kolegija o svim bitnim pitanjima koja se tiču funkcionisanja Međunarodnog suda.

(C) Predsjednik se može savjetovati sa sudijama *ad litem* o pitanjima o kojima će raspravljati Kolegij i može pozvati predstavnika sudija *ad litem* da prisustvuje sastancima Kolegija.

(D) Svaki sudija može skrenuti pažnju bilo kog člana Kolegija na pitanja koja po njegovom mišljenju treba da se razmotre na Kolegiju ili podnesu na plenarnoj sjednici Međunarodnog suda.

(E) Ako neki član Kolegija nije u mogućnosti da obavlja bilo koju od funkcija Kolegija, nju će preuzeti stariji sudija određen prema pravilu 17.

Pravilo 23 *bis* Kordinaciono vijeće

(A) Kordinaciono vijeće sastoji se od predsjednika, tužioca i sekretara.

(B) Da bi se ostvario zadatak Suda definisan Statutom, Kordinaciono vijeće, imajući u vidu odgovornosti i nezavisnost svakog od svojih članova, osigurava koordinaciju aktivnosti tih triju organa Međunarodnog suda.

(C) Kordinaciono vijeće sastaje se jednom mjesečno na inicijativu predsjednika. Član Vijeća može u bilo kojem trenutku zatražiti održavanje dodatnih sastanaka. Sastancima predsjedava predsjednik.

(D) Potpredsjednik, zamjenik tužioca i zamjenik sekretara mogu *ex officio* predstavljati predsjednika, tužioca i sekretara.

Pravilo 23 *ter* **Rukovodni odbor**

(A) Rukovodni odbor sastoji se od predsjednika, potpredsjednika, jednog sudije kojeg sudije biraju na plenarnoj sjednici na mandat od jedne godine koji se može obnoviti, te sekretara, zamjenika sekretara i šefa opštih poslova.

(B) Rukovodni odbor pomaže predsjedniku u obavljanju njegovih funkcija definisanih pravilima 19 i 33, a posebno u vezi sa svim aktivnostima Sekretarijata koje se tiču administrativne i pravosudne podrške vijećima i sudijama. U tu svrhu, Rukovodni odbor koordinira pripremu i provedbu budžeta Međunarodnog suda, izuzev budžetskih stavki koje su specifične za aktivnosti Tužilaštva.

(C) Rukovodni odbor sastaje se dva puta mjesečno na inicijativu predsjednika. Dva člana mogu u bilo kojem trenutku zatražiti održavanje dodatnih sastanaka. Sastancima predsjedava predsjednik.

(D) U obavljanju svojih funkcija Rukovodni odbor se može poslužiti uslugama jednog ili više savjetnika ili stručnjaka.

Pravilo 24 **Plenarne sjednice Međunarodnog suda**

Imajući u vidu ograničenja prava glasanja sudija *ad litem* navedena u članu 13 *quater* Statuta, sudije na plenarnim sjednicama:

- (i) biraju predsjednika i potpredsjednika;
- (ii) usvajaju, mijenjaju i dopunjavaju Pravilnik;
- (iii) usvajaju godišnji izvještaj predviđen članom 34 Statuta;
- (iv) odlučuju o pitanjima koja se odnose na unutrašnje funkcionisanje vijeća i Međunarodnog suda;
- (v) utvrđuju ili nadziru uslove pritvora;
- (vi) vrše svaku drugu funkciju predviđenu Statutom ili Pravilnikom.

Pravilo 25 **Datumi plenarnih sjednica**

(A) Datumi plenarnih sjednica Međunarodnog suda za sljedeću kalendarsku godinu obično se utvrđuju u julu svake godine.

(B) Predsjednik saziva druge plenarne sjednice na zahtjev najmanje devet stalnih sudija, a može ih sazvati i kad god to zahtijeva vršenje njegovih dužnosti u skladu sa Statutom ili Pravilnikom.

Pravilo 26 Kvorum i glasanje

(A) Deset stalnih sudija tvore kvorum za svaku plenarnu sjednicu Međunarodnog suda.

(B) Uz izuzetke predviđene pravilima 6(A) i (B), te pravilom 18(C), odluke na plenarnim sjednicama Međunarodnog suda donose se većinom glasova prisutnih sudija. U slučaju jednakog broja glasova, predsjednik ili sudija koji vrši dužnost predsjednika ima odlučujući glas.

Četvrto poglavlje: Vijeća

Pravilo 27 Rotacija

(A) Stalne sudije se redovito rotiraju između pretresnih vijeća i Žalbenog vijeća. Pri rotaciji će se uzeti u obzir efikasno rješavanje predmeta.

(B) Sudije će zauzeti svoje mjesto u novom vijeću čim predsjednik to bude smatrao za shodno, imajući u vidu rješavanje predmeta kod kojih je suđenje već u toku.

(C) Predsjednik može u svakom trenutku privremeno rasporediti člana pretresnog ili Žalbenog vijeća u neko drugo vijeće.

Pravilo 28 Sudije za pregled optužnice i dežurne sudije

(A) Nakon što od tužioca primi optužnicu koju treba pregledati, sekretar će se posavjetovati s predsjednikom koji će za pregled optužnice odrediti jednog od stalnih sudija iz pretresnih vijeća.

(B) Predsjednik u konsultaciji sa sudijama pravi raspored kojim se jedan od stalnih sudija određuje za dežurnog sudiju na period od sedam dana. Dežurni sudija je na raspolaganju u svako vrijeme, uključujući i vrijeme van redovnog radnog vremena Sekretarijata, kako bi rješavao zahtjeve predviđene stavovima (C) i (D), ali može odbiti da rješava bilo koji zahtjev van redovnog radnog vremena Sekretarijata ako se nije uvjerio u njegovu hitnost. Raspored dežurnih sudija objavljuje sekretar.

(C) Svi podnesci u predmetu koji još nije dodijeljen nekom od vijeća, osim pregleda optužnica, dostavljaju se dežurnom sudiji. U slučajevima zajedničkih optužnica, podnesci koji se odnose samo na optuženog koji nije pod nadzorom Međunarodnog suda, osim zahtjeva za izmjenu ili povlačenje dijela optužnice u skladu sa pravilom 50 ili pravilom 51, dostavljaju se dežurnom sudiji bez obzira na to što je taj predmet već dodijeljen nekom pretresnom vijeću u odnosu na neke ili sve suoptužene tog optuženog. Prilikom rješavanja zahtjeva iz ovog pravila dežurni sudija postupa na osnovu pravila 54.

(D) Kad je predmet već dodijeljen pretresnom vijeću:

(i) ako je podnesak dostavljen van redovnog radnog vremena Sekretarijata, podnesak će rješavati dežurni sudija ako se uvjerio u njegovu hitnost;

(ii) ako je podnesak dostavljen unutar redovnog radnog vremena Sekretarijata, a Pretresno vijeće nije dostupno, podnesak će rješavati dežurni sudija ako se uvjerio u njegovu hitnost ili da je zbog drugih razloga primjereno tako postupiti u odsustvu Pretresnog vijeća.

U tom slučaju Sekretarijat mora kopiju zahtjeva i svih naloga i odluka koje je dežurni sudija izdao u vezi s tim zahtjevom uručiti vijeću kojem je predmet dodijeljen.

(E) Za vrijeme sudskog raspusta, bez obzira na to kojeg je vijeća član, pored podnesaka podnesenih u skladu sa stavom (D) ovog pravila, dežurni sudija može:

(i) donositi odluke o privremenom pritvaranju u skladu s pravilom 40 *bis*;

(ii) voditi prvo stupanje optuženog pred sud u skladu s pravilom 62.

Sekretarijat će kopiju svih naloga i odluka koje je s tim u vezi izdao dežurni sudija uručiti vijeću kojem je predmet dodijeljen.

(F) Odredbe ovog pravila primjenjuju se *mutatis mutandis* na podneske upućene Žalbenom vijeću.

Pravilo 29 Donošenje odluka

Vijeća donose odluke iza zatvorenih vrata, a njihovo vijećanje ostaje tajno.

Peto poglavlje: Sekretarijat

Pravilo 30 Imenovanje sekretara

Predsjednik će zatražiti mišljenje stalnih sudija o kandidatima za mjesto sekretara prije nego što se posavjetuje s generalnim sekretarom Ujedinjenih nacija u skladu sa članom 17(3) Statuta.

Pravilo 31 Imenovanje zamjenika sekretara i osoblja Sekretarijata

Nakon savjetovanja s Kolegijem, sekretar preporučuje generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija kandidata za zamjenika sekretara i ostalo osoblje Sekretarijata.

Pravilo 32 Svečana izjava

(A) Prije preuzimanja dužnosti, sekretar daje sljedeću izjavu pred predsjednikom:

“Svečano izjavljujem da ću povjerene mi dužnosti sekretara Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava na području bivše Jugoslavije od 1991. izvršavati odano, povjerljivo i savjesno, te da ću se u potpunosti pridržavati svih odredbi Statuta i Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda.”

(B) Prije preuzimanja dužnosti, zamjenik sekretara daje sličnu izjavu pred predsjednikom.

(C) Svaki član osoblja Sekretarijata daje sličnu izjavu pred sekretarom.

Pravilo 33 Dužnosti sekretara

(A) Sekretar pomaže u radu vijeća, plenarnih sjednica Međunarodnog suda, sudija i tužioca. On je odgovoran za administraciju i pružanje usluga Sudu, i služi kao njegov komunikacijski kanal, pri čemu je u nadležnosti predsjednika.

(B) Prilikom obavljanja svojih dužnosti sekretar se može usmeno i pismeno obratiti predsjedniku ili vijećima o svakom pitanju koje proizlazi iz konteksta konkretnog predmeta, a koje utiče ili može uticati na obavljanje njegovih dužnosti, uključujući sprovođenje sudskih odluka, uz dostavljanje obavijesti stranama kada je to potrebno.

(C) Sekretar o svojim aktivnostima redovno izvještava sudije na plenarnim sjednicama i tužioca.

Pravilo 33 *bis* Funkcije zamjenika sekretara

(A) Zamjenik sekretara obavlja funkcije sekretara kad je ovaj odsutan ili nije u mogućnosti da obavlja svoj posao ili kad ga sekretar za to ovlasti.

(B) Zamjenik sekretara, posavjetovavši se s predsjednikom, posebno:

(i) vodi i upravlja Odjelom za pravnu podršku vijećima, a posebno, u saradnji s administrativnim službama Sekretarijata, zamjenik sekretara nadgleda dodjelu odgovarajućih resursa vijećima kako bi ona mogla ostvariti svoje zadatke;

(ii) poduzima sve odgovarajuće mjere da bi se izvršile odluke vijeća i sudaca, a posebno krivične sankcije i kazne;

(iii) donosi preporuke u vezi sa zadacima Sekretarijata koji utiču na pravosudnu djelatnost Međunarodnog suda.

Pravilo 34 Služba za žrtve i svjedoke

(A) U nadležnosti sekretara osniva se Služba za žrtve i svjedoke čije kvalifikovano osoblje:

(i) predlaže zaštitne mjere za žrtve i svjedoke u skladu sa članom 22 Statuta;

(ii) pruža tim osobama stručne savjete i podršku, naročito u slučajevima silovanja i seksualnog delikta.

(B) Pri izboru osoblja, dužna pažnja će se posvetiti zapošljavanju kvalifikovanih žena.

Pravilo 35 Zapisnik

Osim u slučajevima gdje se vodi kompletan zapisnik u skladu s pravilom 81, sekretar ili osoblje Sekretarijata koje on odredi vodi zapisnik s plenarnih sjednica Suda i sa zasjedanja vijeća, osim prilikom vijećanja iza zatvorenih vrata.

Pravilo 36 Knjiga evidencije

Sekretar vodi knjigu evidencije u koju se unose sve pojedinosti svakog predmeta pred Sudom, ukoliko ne postoji uputstvo za rad, izdato u skladu s pravilom 19, ili neki drugi nalog sudije ili vijeća da se neki dokument ili informacija ne smiju objaviti. Knjiga evidencije je dostupna javnosti.

Šesto poglavlje: Tužilac

Pravilo 37 Dužnosti tužioca

(A) Tužilac obavlja sve dužnosti predviđene Statutom i to u skladu s Pravilnikom i propisima koje je sam donio, a koji su u skladu sa Statutom i Pravilnikom. O svakoj navodnoj nedosljednosti u propisima izvještava se Kolegij, čije mišljenje tužilac mora poštovati.

(B) Pripadnici osoblja Tužilaštva koje tužilac ovlasti, kao i svaka osoba koja djeluje po njegovim uputstvima, mogu izvršavati njegova ovlaštenja i dužnosti.

Pravilo 38 Zamjenik tužioca

(A) Tužilac preporučuje generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija kandidata za mjesto zamjenika tužioca.

(B) Zamjenik tužioca vrši dužnosti tužioca ako je ovaj odsutan ili spriječen da djeluje, ili ako tužilac izda izričita uputstva u tom smislu.

Prvo poglavlje: Istrage

Pravilo 39 Vođenje istrage

Pri vođenju istraga, tužilac može da:

- (i) poziva i ispituje osumnjičene, žrtve i svjedoke, te bilježi njihove izjave, prikuplja dokazni materijal i vrši uviđaje;
- (ii) preduzima druge radnje koje mogu da budu potrebne za okončanje istrage, pripremu i vođenje krivičnog postupka, uključujući i preduzimanje posebnih mjera za zaštitu potencijalnih svjedoka i osoba koje pružaju informacije;
- (iii) zatraži, u tu svrhu, pomoć od relevantnih državnih organa vlasti i međunarodnih tijela, uključujući i Međunarodnu organizaciju kriminalističke policije (INTERPOL); i
- (iv) zatraži od pretresnog vijeća ili sudije da izda sve potrebne naloge.

Pravilo 40 Privremene mjere

U hitnim slučajevima, tužilac može od bilo koje države zatražiti da:

- (i) privremeno uhapsi osumnjičenog ili optuženog;
- (ii) zaplijeni materijalne dokaze;
- (iii) preduzme sve potrebne mjere da bi se spriječio bijeg osumnjičenog ili optuženog, povreda ili zastrašivanje žrtve ili svjedoka, ili uništenje dokaza.

Država od koje je to zatraženo mora to smjesta izvršiti, u skladu sa članom 29 Statuta.

Pravilo 40 *bis* Dovođenje i privremeni pritvor osumnjičenog

(A) Pri vođenju istrage, tužilac može dostaviti sekretaru zahtjev za dovođenje i privremeno pritvaranje osumnjičenog u prostorije pritvorske jedinice Međunarodnog suda, kako bi sudija, određen prema pravilu 28, izdao odgovarajući nalog. U zahtjevu se navode osnove za njegovo podnošenje, te privremene optužbe i sažetak materijala na koji se tužilac oslanja, osim ako tužilac želi samo da ispita osumnjičenog.

(B) Sudija će naložiti dovođenje i privremeno pritvaranje osumnjičenog ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

(i) tužilac je zatražio od države da privremeno uhapsi osumnjičenog, u skladu sa pravilom 40, ili su ga državne vlasti već pritvorile;

(ii) saslušavši tužioca, sudija smatra da postoje pouzdani i konzistentni materijali koji ukazuju na mogućnost da je osumnjičeni počinio krivično djelo iz nadležnosti Međunarodnog suda;

(iii) sudija smatra da je privremeni pritvor neophodna mjera da bi se spriječio bijeg osumnjičenog, povreda ili zastrašivanje žrtve ili svjedoka ili uništenje dokaza, ili je iz drugih razloga neophodan za provođenje istrage.

(C) Nalog za dovođenje i privremeni pritvor osumnjičenog mora da nosi potpis sudije i pečat Međunarodnog suda. U nalogu se navodi osnova zahtjeva koji je podnio tužilac u skladu sa stavom (A), uključujući i privremene optužbe, te na osnovu čega sudija izdaje nalog, u smislu stava (B). U nalogu se takođe određuje početni vremenski rok za privremeni pritvor osumnjičenog, a u prilogu se dostavljaju prava osumnjičenog, navedena u ovom pravilu i u pravilima 42 i 43.

(D) Privremeni pritvor osumnjičenog određuje se u trajanju od najviše trideset dana od dana dovođenja osumnjičenog do sjedišta Međunarodnog suda. Po isteku tog perioda, na zahtjev tužioca i ukoliko to zahtijeva istraga, sudija koji je izdao nalog ili drugi stalni sudija istog Pretresnog vijeća može odlučiti, saslušavši *inter partes* tužioca i osumnjičenog uz kojeg je njegov branilac, da produži pritvor za najviše trideset dana. Po isteku tog produžetka, a na zahtjev tužioca, sudija koji je izdao nalog ili drugi stalni sudija istog Pretresnog vijeća može odlučiti, saslušavši *inter partes* tužioca i osumnjičenog uz kojeg je njegov branilac, da produži pritvor za daljnji period od najviše trideset dana, ako to zahtijevaju posebne okolnosti. Ukupno trajanje pritvora ni u kom slučaju ne smije biti duže od devedeset dana, po isteku kojih se, ako optužnica nije potvrđena niti je potpisan nalog za hapšenje, osumnjičeni pušta na slobodu, odnosno predaje vlastima države od koje je zatražen.

(E) Odredbe pravila 55(B) do 59*bis* primjenjuju se *mutatis mutandis* i na izvršenje naloga za dovođenje i naloga za privremeni pritvor koji se odnose na osumnjičene.

(F) Nakon dovođenja u sjedište Međunarodnog suda, osumnjičeni u prisustvu svog branioca bez odlaganja pristupa pred sudiju koji je izdao nalog, ili drugog stalnog sudiju istog pretresnog vijeća, koji će osigurati poštovanje prava osumnjičenog.

(G) Za vrijeme pritvora, tužilac i osumnjičeni ili njegov branilac mogu pretresnom vijeću čiji je sudija koji je izdao nalog član podnositi sve podneske koji se odnose na ispravnost privremenog pritvora ili na puštanje osumnjičenog na slobodu.

(H) Pravila koja se odnose na pritvor optuženog primjenjuju se *mutatis mutandis* i na privremeni pritvor osoba u skladu s ovim pravilom, s tim da i dalje vrijedi stav (D).

Pravilo 41 Čuvanje informacija

Ukoliko odredbama pravila 81 nije drugačije predviđeno, tužilac je odgovoran za čuvanje, pohranjivanje i osiguranje informacija i fizičkih materijala pribavljenih u toku istraga do njihovog formalnog uvrštenja u dokaze.

Pravilo 42 **Prava osumnjičenog za vrijeme istrage**

(A) Osumnjičeni kojeg tužilac bude ispitivao ima sljedeća prava, o kojima tužilac mora da ga obavijesti prije ispitivanja na jeziku koji osumnjičeni govori i razumije:

- (i) pravo na branioca po vlastitom izboru ili na besplatnu pravnu pomoć koja će mu biti dodijeljena ako nema materijalnih sredstava da je sam plati;
- (ii) pravo na besplatnu pomoć prevodioca ako ne razumije niti govori jezik na kojem se vrši ispitivanje;
- (iii) pravo da ne daje nikakve izjave, i pravo da bude upozoren da će svaka izjava koju bude dao biti zabilježena i da može biti korištena kao dokaz.

(B) Ispitivanje osumnjičenog se ne vodi bez prisustva branioca, osim ako se osumnjičeni nije dobrovoljno odrekao svog prava na branioca. Ako se osumnjičeni odrekao tog prava, a kasnije ipak izrazi želju da ima branioca, ispitivanje se odmah prekida i nastavlja se tek kada osumnjičeni angažuje branioca ili mu se on dodijeli.

Pravilo 43 **Snimanje ispitivanja osumnjičenog**

Kad god tužilac ispituje osumnjičenog, to se ispitivanje snima na audio ili video traku, u skladu sa sljedećom procedurom:

- (i) osumnjičeni će na jeziku koji govori i razumije biti obaviješten da se ispitivanje snima na audio ili video traku;
- (ii) u slučaju prekida u ispitivanju, ta činjenica, kao i vrijeme kad je do prekida došlo, zabilježit će se prije prekida snimanja na audio ili video traku, a zabilježit će se i vrijeme kada je ispitivanje nastavljeno;
- (iii) po završetku ispitivanja, osumnjičenom će se dati prilika da pojasni sve što je rekao i da doda šta god želi da doda, i zabilježiće se vrijeme kad je ispitivanje završeno;
- (iv) kopija snimljene trake, ili, ako je korišteno više uređaja za snimanje, jedna od originalnih snimljenih traka dostavit će se osumnjičenom;
- (v) nakon što je, ako je to potrebno, napravljena jedna kopija trake, originalna snimljena traka ili jedna od originalnih traka biće zapečaćena u prisustvu osumnjičenog, uz potpis tužioca i osumnjičenog; i
- (vi) ako osumnjičeni postane optuženi, izradiće se transkript trake.

Drugo poglavlje: Branioci

Pravilo 44

Imenovanje, kvalifikacije i dužnosti branioca

(A) Branilac koga angažuje osumnjičeni ili optuženi dostaviće što je moguće prije svoju punomoć sekretaru. Osim u slučajevima gdje je vijeće donijelo odluku po pravilu 46 ili 77, smatraće se da je branilac kvalifikovan da zastupa osumnjičenog ili optuženog ako se sekretar uvjerio da on ima dozvolu za advokatsku praksu u nekoj državi ili da je profesor prava na univerzitetu, govori jedan od dva radna jezika Suda i član je udruženja advokata koji djeluju pred Međunarodnim sudom priznatog od strane sekretara Suda.

(B) Na zahtjev osumnjičenog ili optuženog i kad je to u interesu pravde, sekretar može prihvatiti branioca koji ne govori niti jedan od dva radna jezika Suda, ali govori maternji jezik osumnjičenog ili optuženog. Sekretar može odrediti uslove koje smatra primjerenim. Osumnjičeni ili optuženi može se na odluku sekretara žaliti predsjedniku.

(C) U vršenju svojih dužnosti, branioci su dužni da poštuju odgovarajuće odredbe Statuta, Pravilnika, Pravilnika o pritvoru i svih drugih pravila ili propisa koje je donio Međunarodni sud, Sporazuma sa zemljom-domaćinom, Profesionalnog kodeksa branilaca, te pravila i etiku svoje profesije, kao i relevantne odredbe Uputstva o dodjeljivanju branioca koje donosi sekretar, a odobravaju stalni sudije.

(D) Kao pomoć predsjedniku i sekretaru u svim pitanjima vezanim za braniocce osniva se Savjetodavni odbor. Članovi odbora biraju se među predstavnicima stručnih udruženja i braniocima koji postupaju pred Međunarodnim sudom. Oni moraju imati priznato profesionalno pravno iskustvo. U sastavu Savjetodavnog odbora moraju biti zastupljeni različiti pravni sistemi. Strukturu i djelokrug Savjetodavnog odbora određuje sekretar Uputstvom.

Pravilo 45

Dodjeljivanje branioca

(A) Kad god to zahtijevaju interesi pravde, osumnjičenima i optuženima koji nemaju sredstava da plate branioca, branilac će se dodijeliti. Dodjela se obavlja u skladu sa postupkom ustanovljenim u Uputstvu koje donosi sekretar a odobravaju stalne sudije.

(B) Sekretar vodi popis advokata koji su, osim što ispunjavaju uslove navedene u pravilu 44, pokazali da imaju odgovarajuće iskustvo u krivičnom i/ili međunarodnom pravu te su izrazili spremnost da ih Sud dodijeli bilo kojoj osobi pritvorenoj po ovlaštenju Suda koja nema sredstava da plati pravnog zastupnika.

(C) U određenim okolnostima, na zahtjev osobe koja nema sredstava da plati branioca, sekretar može dodijeliti branioca čije se ime ne nalazi na popisu ali koji inače zadovoljava uslove iz pravila 44.

(D) Ako zahtjev bude odbijen, osumnjičeni ili optuženi može podnijeti novi zahtjev sekretaru.

(E) Sekretar u dogovoru sa stalnim sudijama utvrđuje kriterije za plaćanje usluga dodijeljenog branioca.

(F) Osobi kojoj je dodijeljen branilac, a za koju se naknadno utvrdi da joj ne nedostaju sredstva da plati branioca, vijeće može izdati nalog za povrat troškova branioca.

(G) Osumnjičeni ili optuženi koji odluči da se svm brani o tome odmah pismeno obavještava sekretara.

Pravilo 45 *bis* Pritvorene osobe

Pravila 44 i 45 primjenjuju se na svaku osobu pritvorenu po ovlaštenju Međunarodnog suda.

Pravilo 46 Nedolično ponašanje branioca

(A) (i) Vijeće može, nakon upozorenja, odbiti da dv riječ braniocu ako je po mišljenju vijeća njegovo ponašanje nedolično, uvredljivo ili na drugi način ometa uredno odvijanje postupka.

(ii) Vijeće takođe može odlučiti da branilac više ne ispunjava uslove za zastupanje osumnjičenog ili optuženog pred Međunarodnim sudom u skladu sa pravilom 44 i 45.

(B) Sudija ili vijeće takođe mogu, uz odobrenje predsjednika, o nedoličnom ponašanju branioca obavijestiti stručno udruženje nadležno za profesionalno ponašanje advokata u državi u kojoj je ovlašten da vrši praksu, ili, ako se radi o profesoru koji se inače ne bavi advokatskom praksom, obavijestiti upravno tijelo univerziteta na kojem radi.

(C) Pored sankcija predviđenih pravilom 46, vijeće može braniocu izreći sankcije u slučaju kada branilac dostavi podnesak, uključujući preliminarni podnesak, koji je po mišljenju tog vijeća podnesen obijesno ili predstavlja zloupotrebu postupka. Te sankcije mogu uključivati neplaćanje, u cijelosti ili djelimično, naknade za taj podnesak i/ili s njim skopčanih troškova.

(D) Sekretar, pod nadzorom predsjednika, objavljuje Profesionalni kodeks branilaca i nadgleda njegovu primjenu.

Peti dio PRETPRETRESNI POSTUPAK

Prvo poglavlje: Optužnice

Pravilo 47 Podizanje optužnice od strane tužioca

(A) Optužnicu podignutu u skladu sa sljedećim postupkom pregleda sudija koji je određen u tu svrhu u skladu sa pravilom 28.

(B) Ako se tokom istrage tužilac uvjeri da postoji dovoljno dokaza za osnovanu sumnju da je osumnjičeni počinio zločin koji je u nadležnosti Suda, on sastavlja i sekretaru dostavlja optužnicu s popratnim materijalom, koju treba da potvrdi jedan od sudija.

(C) U optužnici se navode ime i ostali podaci o osumnjičenom i sažet prikaz činjenica iz predmeta kao i krivičnog djela za koje se osumnjičeni tereti.

(D) Sekretar upućuje optužnicu i popratni materijal sudiji određenom za to, koji tužioca obavještava o datumu određenom za potvrdu optužnice.

(E) Sudija koji potvrđuje optužnicu proučava svaku od tačaka optužnice i sav popratni materijal koji mu je dostavio tužilac kako bi utvrdio, primjenjujući pri tom norme sadržane u članu 19, stavu 1 Statuta, da li postoji temelj za osnovanu sumnju protiv osumnjičenog.

(F) Sudija koji pregledava optužnicu može da:

(i) zatraži od tužioca da dostavi dodatne materijale za neku ili sve tačke optužnice, ili da poduzme sve dalje mjere koje se čine odgovarajućim;

(ii) potvrdi sve tačke;

(iii) odbaci sve tačke;

(iv) odgodi pregled optužnice kako bi tužiocu dao priliku da izmijeni optužnicu.

(G) Sekretar čuva onakvu optužnicu kakvu je potvrdio sudija i izrađuje ovjerene kopije s pečatom Međunarodnog suda. Ako optuženi ne razumije nijedan od službenih jezika suda, a jezik koji on razumije je poznat sekretaru, takođe se izrađuje i prevod optužnice na taj jezik, koji onda sačinjava sastavni dio svake ovjerene kopije optužnice.

(H) Nakon potvrde nekih ili svih tačaka optužnice,

(i) sudija može izdati nalog za hapšenje, u skladu sa pravilom 55(A), te bilo koji drugi nalog, u skladu sa članom 19 Statuta;

(ii) osumnjičeni stiče status optuženog.

(I) Odbacivanje neke tačke optužnice ne sprečava tužioca da naknadno podigne izmijenjenu i dopunjenu optužnicu utemeljenu na djelima na kojima se zasnivala odbačena tačka, ukoliko priloži dodatne dokaze.

Protiv osoba optuženih za ista ili različita krivična djela počinjena tokom iste transakcije može da se podigne jedna optužnica i vodi jedinstven sudski postupak.

Pravilo 49 Spajanje optužbi

Jedna optužnica može da obuhvata dva ili više krivičnih djela, ako niz djela koja su počinjena zajedno tvore jednu transakciju i ako je ta krivična djela počinio isti optuženi.

Pravilo 50 Izmjene optužnice

(A) (i) Tužilac može izmijeniti optužnicu:

(a) bez dopuštenja, u bilo kojem času prije nego što je optužnica potvrđena;

(b) između potvrde optužnice i dodjeljivanja predmeta pretresnom vijeću, uz dopuštenje sudije koji je potvrdio optužnicu ili sudije kojeg je odredio predsjednik; te

(c) nakon što je predmet dodijeljen pretresnom vijeću, uz dopuštenje tog pretresnog vijeća ili sudije tog pretresnog vijeća, nakon što su saslušane strane.

(ii) Nakon što je predmet dodijeljen pretresnom vijeću izmijenjenu optužnicu nije potrebno potvrditi.

(iii) Pravila 47(D) i 53*bis* primjenjuju se *mutatis mutandis* na izmijenjenu optužnicu.

(B) Ako izmijenjena optužnica sadrži nove optužbe, a optuženi je već stupio pred sudiju ili pretresno vijeće u skladu s pravilom 62, novo stupanje pred sud održava se čim to bude praktično izvodljivo kako bi se optuženom dala prilika da se izjasni o krivici po novim optužbama.

(C) Optuženom se daje rok od dodatnih trideset dana za ulaganje preliminarnih podnesaka u skladu s pravilom 72 u vezi s novim optužbama, a datum početka suđenja po potrebi može da se odgodi kako bi se osiguralo dovoljno vremena za pripremu odbrane.

Pravilo 51 Povlačenje optužnice

(A) Tužilac može povući optužnicu:

(i) prije nego što je potvrđena, u bilo kom trenutku bez posebnog odobrenja;

(ii) nakon potvrđivanja optužnice a prije nego što je predmet dodijeljen pretresnom vijeću, uz dopuštenje sudije koji je potvrdio optužnicu ili sudije kojeg imenuje predsjednik; i

(iii) nakon što je predmet dodijeljen pretresnom vijeću, podnošenjem zahtjeva tom pretresnom vijeću u skladu sa pravilom 73.

(B) O povlačenju optužnice odmah moraju da se obavijeste osumnjičeni ili optuženi i branilac osumnjičenog ili optuženog.

Pravilo 52 Javni karakter optužnice

Ako pravilo 53 ne određuje drugačije, optužnica se, nakon što je potvrdi sudija ili pretresno vijeće, daje na uvid javnosti.

Pravilo 53 Neobjavljivanje optužnice

(A) U izuzetnim okolnostima sudija ili pretresno vijeće mogu u interesu pravde naložiti da se bilo koji dokumenti ili informacije do daljnjeg ne daju javnosti na uvid.

(B) Pri potvrđivanju optužnice, sudija može, nakon što se posavjetovao s tužiocem, naložiti da se optužnica ne objavljuje dok ne bude uručena optuženom, odnosno svim optuženim u slučaju da se radi o više osoba optuženih u zajedničkoj optužnici.

(C) Sudija ili pretresno vijeće mogu nakon savjetovanja s tužiocem takođe naložiti da se ne objavi optužnica, ili dio optužnice, ili svi ili neki dokumenti ili informacije, ili samo neki njihov dio, ako su se uvjerali da je izdavanje takvog naloga potrebno da bi se ispunile odredbe nekog od pravila, ili da se zaštite povjerljive informacije do kojih je došao tužilac, ili ako je to na bilo koji drugi način u interesu pravde.

(D) Bez obzira na stavove (A), (B) i (C), tužilac može optužnicu ili jedan njen dio objelodaniti državnim vlastima ili nekim drugim odgovarajućim vlastima ili međunarodnom tijelu, kad smatra da je to potrebno kako bi se spriječio gubitak prilike da se osigura moguće hapšenje optuženog.

Pravilo 53 *bis* Uručenje optužnice

(A) Optužnica se lično uručuje optuženom u trenutku privođenja ili čim to bude izvodljivo nakon tog trenutka.

(B) Optužnica se lično uručuje optuženom tako što mu se daje primjerak optužnice ovjeren u skladu sa pravilom 47(G).

Drugo poglavlje: Sudski nalozi

Pravilo 54
Opšte pravilo

Na zahtjev bilo koje strane ili *proprio motu*, sudija ili pretresno vijeće mogu izdavati naloge, sudske pozive, subpoene, naloge za hapšenje i dovođenje i druge naloge koji su potrebni za vršenje istrage ili pripremu i vođenje suđenja.

Pravilo 54 bis
Nalozi za dostavu dokumenata koji se upućuju državama

(A) Strana koja traži izdavanje naloga na osnovu pravila 54, kojim se državi nalaže da dostavi dokumente ili informacije, mora to pismeno zatražiti od nadležnog sudije ili pretresnog vijeća i mora:

(i) definisati u mjeri u kojoj je to moguće dokumente i informacije na koje se zahtjev odnosi;

(ii) navesti na koji način su oni relevantni za neko pitanje pokrenuto pred sudijom ili pretresnim vijećem i potrebni za pravično presuđivanje o toj stvari; i

(iii) objasniti koje je korake podnosilac zahtjeva preduzeo kako bi osigurao pomoć te države.

(B) Sudija ili pretresno vijeće mogu *in limine* odbaciti zahtjev iz stava (A) ako su se uvjerali da:

(i) dokumenti ili informacije nisu relevantni za neko pitanje pokrenuto u postupku pred njima ili nisu potrebni za pravično presuđivanje o takvom pitanju; ili

(ii) podnosilac zahtjeva nije preduzeo razumne korake da od države pribavi te dokumente ili informacije.

(C) (i) Odluka sudije ili pretresnog vijeća iz stava (B) ili (E) podliježe:

(a) preispitivanju u skladu sa pravilom 108 *bis*, ili

(b) žalbi, uz dopuštenje tročlanog žalbenog vijeća koje takvo dopuštenje može dati

(1) ako bi pobijana odluka strani koja traži odobrenje prouzročila štetu koja se ne bi mogla ukloniti konačnim rješenjem predmeta, što uključuje i žalbeni postupak nakon presude; ili

(2) ako je pitanje u predloženoj žalbi od opšteg značaja za postupke pred Međunarodnim sudom ili u međunarodnom pravu uopšte.

(ii) Zahtjevi za dozvolu za ulaganje žalbe iz stava (i) podnose se u roku od sedam dana od dana kad je pobijana odluka zavedena. U slučaju da se odluka izriče usmeno, rok počinje teći od dana izricanja usmene odluke, osim:

(a) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kojem slučaju će rok početi teći od dana kad strana koja osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili

(b) ako je pretresno vijeće najavilo da će uslijediti pismena odluka, u kojem slučaju će rok početi teći od dana kad je zavedena pismena odluka.

(D) (i) Osim u slučajevima gdje je donesena odluka na osnovu stava (B) ili stava (E), država koje se to tiče mora biti obaviještena o zahtjevu, najmanje petnaest dana prije pretresa o tom zahtjevu na kojem će država imati priliku da se izjasni.

(ii) Osim ako sudija ili pretresno vijeće ne odluče drugačije, samo strana koja je podnijela zahtjev i dotična država imaju pravo da se izjasne.

(E) Ukoliko, razmotrivši sve okolnosti, sudija ili pretresno vijeće imaju valjani razlog da to učine, sudija ili pretresno vijeće mogu izdati nalog iz ovog pravila a da državu koje se to tiče ne obavijeste ili joj ne daju priliku da se izjasni u smislu stava (D), i tada se na takav nalog primjenjuju sljedeće odredbe:

(i) nalog se mora uručiti državi koje se to tiče;

(ii) osim u slučaju iz alineje (iv), nalog stupa na snagu petnaest dana nakon uručenja;

(iii) država može u roku od petnaest dana nakon uručenja naloga najaviti sudiji ili pretresnom vijeću da traži da se nalog poništi zbog toga što bi objelodanjivanje štetilo interesima nacionalne bezbjednosti. Na takvu najavu primjenjuje se stav (F), kao i na obavijest o prigovoru;

(iv) u slučaju najave iz alineje (iii) izvršenje naloga se odgađa do donošenja odluke o zahtjevu;

(v) stavovi (F) i (G) primjenjuju se na odlučivanje o zahtjevu iz alineje (iii) kao i na presuđivanje o zahtjevu o kojem je izdato obavještenje u skladu sa stavom (D);

(vi) država i strana koja je zatražila izdavanje naloga moraju, uzevši u obzir sve posebne mjere poduzete na osnovu zahtjeva iz stava (F) i (G), imati priliku da se na pretresu izjasne o zahtjevu podnesenom u skladu sa alinejom (iii) ovog stava.

(F) Ako država uloži prigovor u skladu sa stavom (D) na osnovu toga da bi objelodanjivanje naškodilo interesima njene nacionalne bezbjednosti, ona mora

podnijeti obavijest o prigovoru najkasnije pet dana prije dana određenog za pretres i specificirati osnove za prigovor. U svom obavještenju o prigovoru država:

(i) mora identifikovati u mjeri u kojoj je to moguće osnovu po kojoj tvrdi da će interesi njene nacionalne bezbjednosti biti ugroženi; i

(ii) može od sudije ili pretresnog vijeća zatražiti da se za pretres o prigovoru odrede odgovarajuće zaštitne mjere, uključujući posebno:

(a) održavanje pretresa o prigovoru *in camera* i *ex parte*;

(b) dozvolu da se dokumenti podnesu u redigovanom obliku, popraćeni izjavom pod zakletvom višeg državnog funkcionera u kojoj se objašnjavaju razlozi redigovanja;

(c) izdavanje naloga da se ne radi transkript pretresa i da se dokumenti koji Međunarodnom sudu više neće biti potrebni vrate direktno državi a da se ne zavode u Sekretarijatu ili na neki drugi način zadrže.

(G) U vezi s procedurom iz stava (F), sudija ili pretresno vijeće mogu odrediti sljedeće zaštitne mjere za pretres o prigovoru:

(i) da se odredi samo jedan sudija iz vijeća koji će pregledati dokumente i saslušati argumente; i/ili

(ii) da se državi dozvoli da za taj pretres obezbijedi svoje simultane prevodioce i svoje prevode osjetljivih dokumenata.

(H) Odbijanje zahtjeva podnesenog u skladu s ovim pravilom ne sprečava podnosioca zahtjeva da kasnije podnese novi zahtjev u vezi s istim dokumentima ili informacijama ukoliko se pojave nove okolnosti.

(I) Nalogom donesenim na osnovu ovog pravila može se odrediti da država dostavi dokumente ili informacije u pitanju na odgovarajući način kako bi zaštitila svoje interese, što može uključivati aranžmane opisane u stavovima (F)(ii) ili (G).

Pravilo 55 Izvršavanje naloga za hapšenje

(A) Nalog za hapšenje potpisuje sudija. On obuhvata nalog za dovođenje optuženog do Međunarodnog suda odmah nakon njegovog hapšenja.

(B) Sekretar čuva original naloga za hapšenje i izrađuje ovjerene kopije istog s pečatom Međunarodnog suda.

(C) Uz svaku ovjerenu kopiju prilaže se kopija optužnice, ovjerena u skladu s pravilom 47(G), te tekst o pravima optuženog predviđenim članom 21 Statuta i, *mutatis mutandis*, pravilima 42 i 43. Ako optuženi ne razumije nijedan od službenih jezika Međunarodnog suda, a jezik koji optuženi razumije poznat je sekretaru, uz

svaku ovjerenu kopiju naloga za hapšenje se prilaže i prevod teksta o pravima optuženog na tom jeziku.

(D) Ukoliko nalogom sudije ili vijeća nije određeno drugačije, sekretar može poslati ovjerenu kopiju naloga za hapšenje osobi ili organima vlasti na koje je adresiran, uključujući i nacionalne vlasti države na čijoj teritoriji ili pod čijom nadležnosti boravi optuženi, ili mu je ondje bilo zadnje poznato prebivalište, ili sekretar smatra da postoji vjerovatnoća da tamo može da se nađe.

(E) Sekretar upućuje osobu ili vlasti kojima se šalje nalog da se u trenutku hapšenja optuženom na jeziku koji razumije pročitaju optužnica i prava optuženog, te da se optuženi na tom jeziku upozori da ima pravo na šutnju i da će svaka izjava koju dv biti zabilježena i može se koristiti kao dokaz.

(F) Bez obzira na odredbe stava (E), ako se u trenutku hapšenja optuženom uruči optužnica i tekst o pravima optuženog, ili njihov prevod na jezik koji optuženi razumije i može da čita, nije ih potrebno pročitati optuženom u trenutku hapšenja.

(G) Kada nalog za hapšenje koji je izdao Međunarodni sud izvršavaju vlasti neke države ili odgovarajući organ vlasti ili međunarodno tijelo, pripadnik Tužilaštva može biti prisutan od trenutka hapšenja.

Pravilo 56 Saradnja država

Država kojoj je poslat nalog za hapšenje ili nalog za dovođenje svjedoka će postupiti bez odgađanja i uz svu dužnu revnost da bi osigurala uredno i djelotvorno izvršenje tog naloga, u skladu sa članom 29 Statuta.

Pravilo 57 Postupak nakon hapšenja

Nakon hapšenja optuženog, dotična država će ga pritvoriti i smjesta o tome obavijestiti sekretara. Dovođenje optuženog u sjedište Međunarodnog suda zajednički organizuju vlasti dotične države, vlasti zemlje-domaćina i sekretar.

Pravilo 58 Nacionalne odredbe o izručenju

Obaveze sadržane u članu 29 Statuta imaju prevagu nad svim pravnim preprekama predaji ili transferu optuženog ili svjedoka do Međunarodnog suda koje postoje u nacionalnom zakonodavstvu ili međunarodnim ugovorima o izručenju koje je potpisala dotična država.

Pravilo 59 Neizvršenje naloga za hapšenje ili dovođenje

(A) U slučaju da država kojoj je dostavljen nalog za hapšenje ili dovođenje nije u mogućnosti da izvrši taj nalog, o tome mora odmah obavijestiti sekretara i navesti razloge za to.

(B) Ako u razumnom roku nakon što je državi dostavljen nalog za hapšenje ili dovođenje ne bude podnesen izvještaj o preduzetim mjerama, smatraće se da država nije izvršila nalog za hapšenje ili dovođenje, i Sud, putem predsjednika, može o tome obavijestiti Savjet bezbjednosti.

Pravilo 59 *bis* **Dostava naloga za hapšenje**

(A) Bez obzira na pravila 55 do 59, na osnovu naloga stalnog sudije, sekretar dostavlja odgovarajućim vlastima, međunarodnoj organizaciji ili tužiocu jedan primjerak naloga za hapšenje optuženog, pod uslovima koje odredi sudija, zajedno s nalogom za neodložno dovođenje optuženog na Sud, u slučaju da ga uhapsu te vlasti, međunarodno tijelo ili tužilac.

(B) Prilikom hapšenja optuženi se odmah obavještava na jeziku koji razumije o optužbama protiv njega, kao i o tome da će biti prebačen na Međunarodni sud. Nakon transfera pročit će mu se optužnica i prava optuženog na jeziku koji razumije, i biće na tom jeziku upozoren na svoja prava.

(C) Bez obzira na stav (B), optužnica i tekst o pravima optuženog ne moraju da se pročitaju optuženom ako se optuženom uruče ti dokumenti, ili njihov prevod na jezik koji optuženi razumije i može da čita.

Pravilo 60 **Oglašavanje optužnice**

Na zahtjev tužioca, sekretar će nacionalnim vlastima države ili država dostaviti tekst oglasa koji se mora objaviti u novinama ili emitovati putem radija ili televizije, kojim se objavljuje postojanje optužnice, a optuženi poziva da se preda Međunarodnom sudu, dok se osobe koje raspolažu informacijama o boravištu optuženog pozivaju da o tome obavijeste Međunarodni sud.

Pravilo 61 **Postupak u slučaju neizvršenja naloga**

(A) Ako u razumnom roku ne bude izvršen nalog za hapšenje, te shodno tome optuženom ne bude lično uručena optužnica, sudija koji je potvrdio optužnicu pozvaće tužioca da podnese izvještaj o mjerama koje je poduzeo. Kada se sudija uvjeri:

(i) da su sekretar i tužilac poduzeli sve razumne mjere da osiguraju hapšenje optuženog, uključujući i to da su se obratili nadležnim vlastima države na čijoj se teritoriji ili pod čijom nadležnošću ili kontrolom prebiva osoba kojoj treba uručiti optužnicu ili kojoj je to posljednje poznato prebivalište; i

(ii) ako mjesto boravka optuženog nije poznato, da su sekretar i tužilac preduzeli sve razumne mjere kako bi utvrdili gdje se on nalazi, uključujući i to da su zatražili da se objavi oglas u skladu s pravilom 60,

sudija će tada izdati nalog da tužilac dostavi optužnicu pretresnom vijeću čiji je on član.

(B) Po prijemu tog naloga, tužilac dostavlja optužnicu pretresnom vijeću na javnom pretresu, zajedno sa svim dokazima koji su dostavljeni sudiji koji je potvrdio optužnicu. Tužilac također može pred pretresno vijeće pozvati i ispitati bilo kojeg svjedoka čiji je iskaz bio podnesen sudiji koji je potvrdio optužnicu. Osim toga, pretresno vijeće može zatražiti od tužioca da pozove i druge svjedoke čiji su iskazi bili podneseni sudiji koji je potvrdio optužnicu.

(C) Ako pretresno vijeće na temelju tih dokaza, kao i svih dodatnih dokaza koje tužilac izvede, zaključi da postoje razumne osnove za sumnju da je optuženi počinio sva ili neka krivična djela za koja se tereti u optužnici, ono će izdati odluku u tom smislu. Pretresno vijeće će zatražiti da tužilac pročita relevantne dijelove optužnice, kao i da navede šta je sve učinio u pokušaju da optužnicu dostavi u skladu sa stavom (A) ovog pravila.

(D) Pretresno vijeće će također izdati međunarodni nalog za hapšenje optuženog koji se dostavlja svim državama. Na zahtjev tužioca ili *proprio motu*, saslušavši tužioca, pretresno vijeće može nekoj državi ili državama naložiti da preduzmu privremene mjere u cilju zamrzavanja sredstava optuženog, s tim da to ne ide na štetu trećih lica.

(E) Ako tužilac ubijedi pretresno vijeće da je činjenica da optužnica nije lično uručena optuženom dijelom ili u potpunosti posljedica toga što neka država nije ispunila obavezu saradnje u skladu sa članom 29 Statuta, ili je odbila da to učini, pretresno vijeće će to potvrditi. Nakon savjetovanja s predsjedavajućim sudijama pretresnih vijeća, predsjednik će o tome obavijestiti Savjet bezbjednosti na način koji smatra pogodnim.

Treće poglavlje: Preliminarni postupak

Pravilo 62

Prvo stupanje optuženog pred sud

Nakon dovođenja optuženog u sjedište Suda, predsjednik će odmah dodijeliti njegov predmet jednom od pretresnih vijeća. Optuženi će bez odlaganja biti doveden pred pretresno vijeće ili sudiju tog pretresnog vijeća gdje će biti formalno optužen. Pretresno vijeće ili sudija će:

- (i) uvjeriti se da je poštovano pravo optuženog na branioca;
- (ii) pročitati ili naložiti da se optuženom pročita optužnica na jeziku koji razumije, i uvjeriti se da je optuženi razumio optužnicu;
- (iii) obavijestiti optuženog da će, u roku od 30 dana od prvog stupanja pred sud, biti pozvan da se izjasni da li jeste ili nije kriv po svakoj tački optužnice, ali da se, ukoliko optuženi to zatraži, odmah može izjasniti da li jeste ili nije kriv po jednoj ili više tačaka optužnice;

(iv) ukoliko se optuženi ne izjasni o krivici ni na prvom, ni na kasnijim stapanjima pred sud, u njegovo ime navesti da se izjašnjava da nije kriv;

(v) u slučaju da se optuženi izjasni da nije kriv, uputiti sekretara da odredi datum početka suđenja;

(vi) u slučaju da se optuženi izjasni da je kriv:

(a) pred pretresnim vijećem, postupiti u skladu s pravilom 62 *bis*;

(b) pred sudijom, uputiti njegovu izjavu o krivici pretresnom vijeću kako bi ono moglo postupiti u skladu s pravilom 62 *bis*;

(vii) uputiti sekretara da po potrebi odredi ostale datume.

Pravilo 62 *bis* **Potvrдно izjašnjanje o krivici**

Ako se optuženi izjasni da je kriv u skladu s pravilom 62(vi), ili zatraži da se njegova izjava o krivici izmijeni u potvrđnu, te ako se pretresno vijeće uvjeri:

(i) da je potvrđna izjava o krivici data dobrovoljno;

(ii) da je potvrđna izjava o krivici data upućeno;

(iii) da potvrđna izjava o krivici nije dvosmislena; i

(iv) da postoje dovoljne činjenične osnove za postojanje krivičnog djela i učestvovanje optuženog u istom, bilo na osnovu nezavisnih indicija ili toga što ne postoji nikakvo bitno neslaganje između strana u pogledu predmetnih činjenica,

pretresno vijeće može proglasiti optuženog krivim i uputiti sekretara da odredi datum za pretres pred izricanje kazne.

Pravilo 62 *ter* **Postupak za sporazum o izjašnjanju o krivici**

(A) Tužilac i odbrana mogu se sporazumjeti da će, nakon što se optuženi potvrđno izjasni o krivici po optužnici ili po jednoj ili više tačaka optužnice, tužilac pred Pretresnim vijećem postupiti na sljedeći način ili načine:

(i) zatražiti da se optužnica shodno tome izmijeni;

(ii) iznijeti stav da je primjerena neka konkretna kazna ili raspon kazne;

(iii) ne usprotiviti se zahtjevu optuženog za izricanje konkretne kazne ili raspona kazni.

(B) Pretresno vijeće ne obavezuje nijedan od sporazuma navedenih u stavu (A).

(C) Ako strane postignu sporazum o izjašnjavanju o krivici, Pretresno vijeće će zatražiti da se taj sporazum objavi na otvorenoj sjednici ili, ako mu je podastrt valjani razlog, na zatvorenoj sjednici, u trenutku kada se optuženi potvrdno izjasni o krivici u skladu sa pravilom 62(vi) ili kad zatraži da svoje izjašnjavanje promijeni u potvrdno.

Pravilo 63 Ispitivanje optuženog

(A) Ispitivanje optuženog od strane tužioca, i nakon prvog stupanja pred sud, ne smije se voditi bez prisustva njegovog branioca, osim ako optuženi nije dobrovoljno i izričito pristao na to da se ispitivanje vrši bez prisustva branioca. Ako optuženi naknadno izrazi želju da branilac bude prisutan, ispitivanje se odmah nakon toga prekida i nastavlja tek kad branilac optuženog bude prisutan.

(B) Ispitivanje, uključujući i odricanje od prava na branioca, snima se na audio i video traku, u skladu s postupkom navedenim u pravilu 43. Tužilac na početku ispitivanja upozorava optuženog u skladu s pravilom 42(A)(iii).

Pravilo 64 Pritvor

Nakon prebacivanja u sjedište Međunarodnog suda, optuženi će biti zadržan u pritvoru u objektima koje će obezbijediti zemlja-domaćin ili neka druga zemlja. U izuzetnim okolnostima, optuženi može biti zadržan u objektima i izvan zemlje-domaćina. Predsjednik Suda može, na zahtjev jedne od strana, zatražiti promjenu uslova pritvora za optuženog.

Pravilo 65 Privremeno puštanje na slobodu

(A) Nakon što je pritvoren, optuženi može biti pušten na slobodu samo na osnovu naloga vijeća.

(B) Pretresno vijeće može izdati nalog za puštanje na slobodu samo nakon što zemlji-domaćinu i državi u koju optuženi traži da bude pušten dade priliku da se izjasne, i samo ako se uvjerilo da će se optuženi pojaviti na suđenju i da, u slučaju puštanja na slobodu, neće predstavljati opasnost ni za jednu žrtvu, svjedoka ni bilo koju drugu osobu.

(C) Za puštanje optuženog na slobodu pretresno vijeće može odrediti bilo koje uslove koje smatra primjerenima, uključujući polaganje kaucije i poštivanje uslova potrebnih da bi se osiguralo prisustvo optuženog na suđenju i zaštita drugih osoba.

(D) Na sve odluke koje je na osnovu ovog pravila donijelo pretresno vijeće može se uložiti žalba ako njeno podnošenje odobri tročlano žalbeno vijeće kojem su izneseni valjani razlozi. Osim u slučaju iz stava (F), molbe za dozvolu za ulaganje žalbe podnose se u roku od sedam dana od dana kad je pobijana odluka zavedena. U slučaju da je odluka izrečena usmeno, molba se podnosi u roku od sedam dana od izricanja usmene odluke, osim:

(i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kojem slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja je osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili

(ii) ako je pretresno vijeće naznačilo da će uslijediti pisana odluka, u kojem slučaju rok počinje teći od dana kad je pismena odluka zavedena.

(E) Tužilac može da zatraži odgodu izvršenja odluke pretresnog vijeća o puštanju optuženog na osnovu toga što namjerava uložiti žalbu na odluku, i taj zahtjev mora podnijeti u trenutku kad podnosi svoj odgovor na prvi zahtjev optuženog za privremeno puštanje na slobodu.

(F) Ako pretresno vijeće naloži odgodu izvršenja svoje odluke o puštanju optuženog, tužilac mora podnijeti svoju žalbu najkasnije jedan dan nakon donošenja te odluke.

(G) Ako pretresno vijeće naloži odgodu izvršenja svoje odluke o puštanju optuženog do rješavanja žalbe tužioca, optuženi neće biti pušten:

(i) dok ne istekne rok za podnošenje zahtjeva za dozvolu za ulaganje žalbe od strane tužioca, a takav zahtjev ne bude podnesen; ili

(ii) dok tročlano žalbeno vijeće ne odbaci zahtjev za dozvolu za ulaganje žalbe; ili

(iii) dok Žalbeno vijeće ne odbije žalbu; ili

(iv) dok tročlano žalbeno vijeće odnosno Žalbeno vijeće ne naloži drugačije.

(H) Po potrebi, pretresno vijeće može izdati nalog za hapšenje kako bi se osiguralo prisustvo optuženog koji je pušten ili se iz bilo kojeg drugog razloga nalazi na slobodi. *Mutatis mutandis* primjenjuju se Odredbe Drugog poglavlja Petog dijela.

(I) Bez prejudiciranja odredbi pravila 107, Žalbeno vijeće može odobriti privremeno puštanje na slobodu osuđenih osoba koje čekaju žalbeni postupak ili na neko određeno vrijeme ukoliko se uvjerilo:

(i) da će se žalilac, ako bude pušten, pojaviti na žalbenom pretresu odnosno predati u pritvor po isteku određenog roka;

(ii) da žalilac, ako bude pušten, neće predstavljati opasnost ni za jednu žrtvu, svjedoka ni bilo koju drugu osobu, i

(iii) da postoje posebne okolnosti koje opravdavaju takvo puštanje.

Mutatis mutandis primjenjuju se odredbe stavova 65(C) i 65(H).

Pravilo 65 bis
Statusne konferencije

(A) Pretresno vijeće ili sudija pretresnog vijeća moraju sazvati statusnu konferenciju u roku od sto dvadeset dana od prvog stupanja optuženog pred Sud, a poslije u razmacima od najviše sto dvadeset dana od posljednje statusne konferencije:

(i) da bi se organizovale konsultacije među stranama kako bi se osigurala ekspeditivna priprema suđenja;

(ii) da bi se ustanovilo stanje u predmetu i optuženom omogućilo da pokrene pitanja u vezi sa predmetom, uključujući i duševno i fizičko stanje optuženog.

(B) Žalbeno vijeće ili sudija žalbenog vijeća moraju sazvati statusnu konferenciju unutar sto dvadeset dana od podnošenja najave žalbe i u razmacima od najviše sto dvadeset dana od posljednje statusne konferencije, kako bi se svakoj osobi koja se nalazi u pritvoru dok traje žalbeni postupak omogućilo da pokrene pitanja u vezi sa žalbom, uključujući i duševno i fizičko stanje te osobe.

(C) Uz pismeni pristanak optuženog dat nakon što se posavjetovao sa svojim braniocem, statusna konferencija prema odredbama ovog pravila može se održati

(i) u prisustvu optuženog, s time da njegov branilac učestvuje putem tele-konferencije ili video-konferencije; ili

(ii) u kabinetu sudije bez prisustva optuženog, ali uz njegovo učešće putem tele-konferencije ako on to želi i/ili uz učešće njegovog branioca putem tele-konferencije ili video-konferencije.

Pravilo 65 *ter* Pretpretresni sudija

(A) Predsjedavajući sudija pretresnog vijeća mora najkasnije sedam dana nakon prvog stupanja optuženog pred sud odrediti jednog od sudija svog vijeća za sudiju zaduženog za pretpretresni postupak (u daljnjem tekstu: "pretpretresni sudija").

(B) Po ovlaštenju i pod nadzorom pretresnog vijeća koje rješava predmet, pretpretresni sudija koordinira komunikaciju između strana tokom pretpretresne faze. Pretpretresni sudija se brine da se postupak nepotrebno ne odugovlači i preduzima sve mjere potrebne da se predmet pripremi za pravično i ekspeditivno suđenje.

(C) Pretpretresni sudija obavlja pretpretresne funkcije navedene u pravilu 66, pravilu 73 *bis* i pravilu 73 *ter*, te sve ili dio funkcija navedenih u pravilu 73.

(D) (i) Pretpretresnom sudiji u obavljanju njegovih dužnosti može pomoći jedan od viših pravnika pri vijećima.

(ii) Pretpretresni sudija donosi plan rada u kojem se uopšteno navode obaveze iz ovog pravila koje strane moraju ispuniti i datumi do kojih te obaveze moraju biti ispunjene.

(iii) Radeći pod nadzorom pretpretresnog sudije, viši pravnik nadgleda sprovođenje plana rada i informiše pretpretresnog sudiju o

napredovanju razgovora između strana i sa stranama, a posebno o svakoj potencijalnoj poteškoći. On podnosi izvještaje pretpretresnom sudiji kad je to primjereno i bez odlaganja prenosi stranama sve primjedbe i odluke pretpretresnog sudije.

(iv) Pretpretresni sudija nalaže stranama da se sastaju kako bi razgovarale o pitanjima u vezi sa pripremom predmeta, a posebno kako bi tužilac mogao da ispuni svoje obaveze iz stavova (E)(i) do (iii) ovog pravila, a odbrana svoje obaveze iz stava (G) ovog pravila i iz pravila 73 *ter*.

(v) Takvi sastanci održavaju se *inter partes* ili, na zahtjev višeg pravnik, između višeg pravnik i jedne ili više strana. Viši pravnik se brine da obaveze navedene u stavovima (E)(i) do (iii) ovog pravila i, kad bude vrijeme, obaveze navedene u stavu (G) i pravilu 73 *ter* budu ispunjene u skladu s planom rada koji je donio pretpretresni sudija.

(vi) Na sastancima koje saziva viši pravnik nije neophodno prisustvo optuženog.

(vii) Višem pravniku u dužnostima iz ovog pravila može pomagati predstavnik Sekretarijata, a on može zatražiti i da se radi transkript.

(E) Nakon što se riješe svi postojeći preliminarni podnesci podneseni u roku predviđenom pravilom 72, pretpretresni sudija će naložiti tužiocu da, po primitku izvještaja višeg pravnik, i unutar roka koji odredi pretpretresni sudija, a najmanje šest sedmica prije pretpretresne konferencije predviđene pravilom 73 *bis*, dostavi sljedeće:

(i) konačnu verziju pretpretresnog podneska optužbe koji, za svaku tačku optužnice, sadrži sažetak dokaza koje optužba namjerava izvesti u vezi sa počinjenjem krivičnog djela za koje se tereti i oblik odgovornosti kojem optuženi podliježe; podnesak treba da sadrži izjavu o svim pitanjima o kojima su se strane složile i o pitanjima koja se ne osporavaju, kao i izjavu o spornim činjeničnim i pravnim pitanjima;

(ii) spisak svjedoka koje tužilac namjerava da pozove, u kojem se navodi:

(a) ime ili pseudonim svakog svjedoka;

(b) sažeti prikaz činjenica o kojima će svjedočiti pojedini svjedok;

(c) elementi optužnice o kojima će svjedočiti pojedini svjedok, sa konkretno navedenim tačkama i relevantnim paragrafima optužnice;

(d) ukupan broj svjedoka i broj svjedoka koji će svjedočiti protiv pojedinog optuženog i po pojedinoj tački optužnice;

(e) da li će svjedok svjedočiti lično ili na osnovu pravila 92 *bis*, putem pismene izjave ili korištenjem transkripta svjedočenja iz drugih postupaka pred Međunarodnim sudom; i

(f) procjena trajanja svjedočenja svakog od svjedoka i procjena ukupnog vremena izvođenja dokaza optužbe.

(iii) spisak dokaznih predmeta koje tužilac namjerava predložiti u kojem, gdje je to moguće, treba navesti ima li odbrana prigovora na njihovu autentičnost. Tužilac će odbrani uručiti kopije dokaznih predmeta sa tog spiska.

(F) Nakon što je tužilac dostavio dokumente pomenute u stavu (E), pretpretresni sudija će naložiti odbrani da, u roku koji odredi pretpretresni sudija a najkasnije tri sedmice prije pretpretresne konferencije, dostavi pretpretresni podnesak u kojem će obraditi činjenična i pravna pitanja i koji će sadržavati pismenu izjavu u kojoj se navodi:

(i) u opštim crtama, koncepcija odbrane optuženog;

(ii) pitanja iznesena u pretpretresnom podnesku tužioca koja optuženi osporava; i

(iii) za svako od tih pitanja, razlog zbog kojeg ga optuženi osporava.

(G) Nakon završetka izvođenja dokaza optužbe, a prije početka izvođenja dokaza odbrane, pretpretresni sudija će naložiti odbrani da podnese sljedeće:

(i) spisak svjedoka koje odbrana namjerava da pozove u kojem se navodi:

(a) ime ili pseudonim svakog svjedoka;

(b) sažeti prikaz činjenica o kojima će svjedočiti pojedini svjedok;

(c) elementi optužnice o kojima će svjedočiti pojedini svjedok;

(d) ukupan broj svjedoka i broj svjedoka koji će svjedočiti za pojedinog optuženog i o pojedinoj tački optužnice;

(e) da li će svjedok svjedočiti lično ili na osnovu pravila 92 *bis*, putem pismene izjave ili korištenjem transkripta svjedočenja iz drugih postupaka pred Međunarodnim sudom; i

(f) procjena trajanja svjedočenja svakog od svjedoka i procjena ukupnog vremena izvođenja dokaza odbrane; te

(ii) spisak dokaznih predmeta koje odbrana namjerava predložiti u izvođenju svojih dokaza na kojem, gdje je to moguće, treba navesti ima li optužba prigovora na njihovu autentičnost. Odbrana će optužbi uručiti kopije dokaznih predmeta sa tog spiska.

(H) Pretpretresni sudija će evidentirati o kojim pravnim i činjeničnim pitanjima postoji slaganje odnosno neslaganje. S tim u vezi, on može naložiti stranama da predaju pismene podneske pretpretresnom sudiji ili pretresnom vijeću.

(I) Kako bi mogao obavljati svoje funkcije, pretpretresni sudija, kad je to primjereno, može *proprio motu* saslušati strane bez prisustva optuženog. Pretpretresni sudija strane može saslušati u svom kabinetu, a u tom slučaju predstavnik Sekretarijata će voditi zapisnik sastanka.

(J) Pretpretresni sudija će redovno izvještavati pretresno vijeće, naročito o spornim pitanjima, i takva pitanja može proslijediti pretresnom vijeću.

(K) Pretpretresni sudija može odrediti rok za podnošenje pretpretresnih podnesaka i, ako je to potrebno, odrediti datum eventualnog pretresa po njima. Podnesak podnesen prije suđenja mora se riješiti prije suđenja, osim ukoliko sudija, s valjanim razlogom, naloži da se on rješava tek na glavnom pretresu. Propust strane da uloži prigovore odnosno podnese zahtjeve koji se mogu postaviti prije suđenja, a u roku koje je odredio sudija, predstavlja odricanje od tog prava, no sudija uz valjani razlog može odobriti izuzimanje od odricanja.

(L) (i) Nakon što optužba podnese dokumente iz stava (E), pretpretresni sudija će pretresnom vijeću podastrijeti potpuni spis koji se sastoji od svih materijala koje su podnijele strane, transkripata statusnih konferencija i zapisnika sastanaka koje je on održao u sklopu obavljanja svojih dužnosti u skladu s ovim pravilom.

(ii) Pretpretresni sudija će pretresnom vijeću podastrijeti još jedan spis nakon što odbrana dostavi svoje materijale iz stava (G).

(M) Bilo koju dužnost pretpretresnog sudije može, *proprio motu*, vršiti i pretresno vijeće.

(N) Po primitku izvještaja pretpretresnog sudije pretresno vijeće će, ukoliko to bude potrebno, odlučiti kakve sankcije valja izreći strani koja nije ispunila svoje obaveze iz ovog pravila. Te sankcije mogu uključiti izuzimanje svjedočenja i dokumentarnih dokaza.

Četvrto poglavlje: Dostavljanje dokaznog materijala

Pravilo 66 Objelodanjivanje od strane tužioca

(A) Osim ako pravilima 53 i 69 nije predviđeno drugačije, tužilac će odbrani staviti na raspolaganje, na jeziku koji optuženi razumije:

(i) u roku od trideset dana od prvog stupanja optuženog pred sud, kopije popratnog materijala koji je bio priložen uz optužnicu kad je ona podnesena na potvrdu, kao i sve prethodne izjave koje je tužilac dobio od optuženog, i

(ii) u roku koji je odredilo pretresno vijeće ili pretpretresni sudija imenovan u skladu s pravilom 65 *ter*, kopije izjava svih svjedoka koje tužilac namjerava da pozove da svjedoče na suđenju i kopije svih pismenih izjava uzetih u skladu s pravilom 92 *bis*; kopije izjava dodatnih svjedoka optužbe staviće se na raspolaganje odbrani čim bude donesena odluka da se ti svjedoci pozovu.

(B) Tužilac mora, kad se to od njega zahtijeva, dozvoliti odbrani da pregleda sve knjige, dokumente, fotografije i predmete koji se nalaze u posjedu ili pod nadzorom tužioca, a koji su bitni za pripremu odbrane, ili ih tužilac namjerava koristiti kao dokaze na suđenju ili su pribavljeni od optuženog ili su mu pripadali.

(C) U slučaju da se u posjedu tužioca nalaze informacije čije objelodanjivanje može da ide na štetu daljnjih ili tekućih istraga, ili da iz bilo kog razloga bude u suprotnosti s javnim interesima, ili da utiče na bezbjednosne interese bilo koje države, tužilac može od Pretresnog vijeća na sjednici *in camera* zatražiti da bude oslobođen obaveze objelodanjivanja tih informacija. Prilikom podnošenja takvog zahtjeva, tužilac će pretresnom vijeću (ali samo pretresnom vijeću) dostaviti informacije za koje se traži da ostanu povjerljive.

Pravilo 67 **Recipročno objelodanjivanje**

(A) Što je prije izvedivo, a svakako prije početka suđenja:

(i) tužilac će obavijestiti odbranu o imenima svjedoka koje namjerava da pozove radi dokazivanja krivice optuženog i pobijanja odbrane o kojoj je obaviješten u skladu sa stavom (ii) u nastavku;

(ii) odbrana će obavijestiti tužioca o svojoj namjeri da iznese:

(a) odbranu alibijem; u tom slučaju u obavještenju se mora navesti mjesto ili mjesta na kojima optuženi tvrdi da se nalazio u vrijeme krivičnog djela za koje se tereti, imena i adrese svjedoka i sav drugi dokazni materijal koji je temelj na kojem će optuženi graditi svoj alibi;

(b) neku posebnu odbranu, uključujući odbranu smanjenom uračunljivošću ili neuračunljivošću, u kojem slučaju u obavještenju moraju biti navedena imena i adrese svjedoka i sav drugi dokazni materijal koji je temelj na kojem će optuženi graditi svoju posebnu odbranu.

(B) Propust odbrane da dostavi obavještenje u skladu s ovim pravilom ne ograničava pravo optuženog da svjedoči o odbranama iz prethodnog stava.

(C) Ukoliko odbrana podnese zahtjev u skladu s pravilom 66(B), tužilac će imati pravo da pregleda sve knjige, dokumente, fotografije i fizičke predmete koji se nalaze u posjedu ili pod nadzorom odbrane i koje odbrana namjerava da upotrijebi kao dokazni materijal na suđenju.

(D) U slučaju da jedna od strana otkrije dodatne dokaze ili materijal koji je po odredbama ovog Pravilnika trebalo da bude objelodanjen ranije, ta strana mora odmah te dokaze ili materijal objelodaniti drugoj strani i pretresnom vijeću.

Pravilo 68 Objelodanjivanje oslobađajućeg materijala

Tužilac će, što je ranije moguće, upoznati odbranu sa postojanjem materijala poznatih tužiocu koji na bilo koji način ukazuju na nevinost ili ublažavaju krivicu optuženog ili mogu da utiču na pouzdanost dokaza optužbe.

Pravilo 68 *bis* Neispunjenje obaveza objelodanjivanja

Pretpretresni sudija ili pretresno vijeće mogu odlučiti, *proprio motu* ili na zahtjev jedne od strana, koje sankcije će se izreći strani koja nije ispunila svoje obaveze objelodanjivanja po ovom Pravilniku.

Pravilo 69 Zaštita žrtava i svjedoka

(A) U izuzetnim okolnostima, tužilac može od sudije ili pretresnog vijeća zatražiti da nalože da se ne objelodanjuje identitet žrtve ili svjedoka koji može biti u opasnosti ili izložen riziku sve dok se ta osoba ne stavi pod zaštitu Međunarodnog suda.

(B) Prilikom određivanja zaštitnih mjera za žrtve i svjedoke, sudija ili pretresno vijeće mogu se posavjetovati sa Službom za žrtve i svjedoke.

(C) Uzevši u obzir odredbe pravila 75, identitet žrtve ili svjedoka mora se objelodaniti dovoljno rano prije početka suđenja da bi se ostavilo dovoljno vremena za pripremu odbrane.

Pravilo 70 Materijali koji ne podliježu objelodanjivanju

(A) Bez obzira na odredbe pravila 66 i 67, izvještaji, memorandumi i drugi interni dokumenti koje je u vezi s istragom ili pripremom predmeta izradila neka strana, njeni pomoćnici ili predstavnici, ne podliježu objelodanjivanju ni obavještanju prema odredbama tih pravila.

(B) U slučaju da tužilac posjeduje informaciju koja mu je data u povjerenju i koja je korištena samo za dobijanje novih dokaza, tu početnu informaciju i njeno porijeklo tužilac neće objelodaniti bez pristanka osobe ili tijela koje je pružilo početnu informaciju, a ni u kom slučaju je neće upotrijebiti kao dokaz a da je prije toga ne objelodani optuženom.

(C) U slučaju da, nakon što je pribavio pristanak osobe ili tijela koje je pružilo informaciju u skladu s ovim pravilom, tužilac odluči podastrijeti kao dokaz bilo koji iskaz, dokument ili drugi materijal pribavljen na ovaj način, pretresno vijeće, bez obzira na pravilo 98, ne može naložiti nijednoj od strana da dostavi dodatne dokaze pribavljene od osobe ili tijela koje je pružilo početnu informaciju, niti može u svrhu pribavljanja takvih dodatnih dokaza svmo uputiti sudski poziv toj osobi ili predstavniku tog tijela kao svjedoku ili naložiti njihovo prisustvovanje. Pretresno vijeće ne može iskoristiti svoje ovlaštenje da naloži prisustvovanje svjedoka ili da zahtijeva predočenje dokaza da bi primoralo na predočenje takvih dodatnih dokaza.

(D) U slučaju da tužilac pozove svjedoka da bi u dokaze uvrstio neku informaciju pribavljenu u skladu s ovim pravilom, pretresno vijeće ne može prinuditi tog svjedoka da odgovori na bilo koje pitanje koje se odnosi na tu informaciju ili njeno porijeklo ako svjedok odbije da odgovori pozivajući se na povjerljivost.

(E) Pravo optuženog da osporava dokaze koje je iznijelo Tužilaštvo ostaje netaknuto i podliježe jedino ograničenjima sadržanim u stavovima (C) i (D).

(F) Pretresno vijeće može, na zahtjev optuženog ili njegovog branioca, naložiti da se, u interesu pravde, odredbe ovog pravila primijene *mutatis mutandis* na određene informacije u posjedu optuženog.

(G) Ništa što je sadržano u stavovima (C) i (D) ne utiče na pravo pretresnog vijeća iz pravila 89(D) da izuzme dokaze ako treba da se osigura pravično suđenje u značajnoj mjeri prevagne nad njihovom dokaznom vrijednošću.

Peto poglavlje: Vanpretresni iskazi

Pravilo 71 Vanpretresni iskazi

(A) Kad je u interesu pravde da se to učini, Pretresno vijeće može naložiti *proprio motu* ili na zahtjev jedne od strana da se uzme vanpretresni iskaz za upotrebu na suđenju, bez obzira na to da li je osoba čiji se vanpretresni iskaz želi uzeti u mogućnosti da fizički pristupi i svjedoči pred Međunarodnim sudom. Pretresno vijeće će u tu svrhu imenovati ovlaštenog službenika.

(B) Zahtjev za uzimanje vanpretresnog iskaza mora da sadrži ime i mjesto boravka osobe čiji se vanpretresni iskaz traži, dan i mjesto uzimanja vanpretresnog iskaza, izjavu o okolnostima o kojima će svjedok biti ispitan, te o okolnostima koje opravdavaju uzimanje vanpretresnog iskaza.

(C) Ukoliko se zahtjev odobri, strana na čiji zahtjev se uzima vanpretresni iskaz će u razumnom roku o tome obavijestiti drugu stranu koja ima pravo da prisustvuje uzimanju vanpretresnog iskaza i unakrsno ispituje osobu čiji se vanpretresni iskaz uzima.

(D) Vanpretresno svjedočenje može se saslušati bilo u sjedištu bilo izvan sjedišta Međunarodnog suda, a može se saslušati i putem video konferencije.

(E) Ovlašteni službenik vodi računa o tome da se vanpretresni iskaz uzme u skladu s Pravilnikom i da se napravi zapisnik vanpretresnog iskaza, u koji će ući unakrsno ispitivanje i prigovori koje je svaka od strana uložila, da bi o njima odlučivalo Pretresno vijeće. On taj zapis prenosi pretresnom vijeću.

Pravilo 71 *bis* **Svjedočenje putem video-konferencijske veze**

Na zahtjev bilo koje od strana, pretresno vijeće može u interesu pravde naložiti da se svjedočenje odvija putem video-konferencijske veze.

Šesto poglavlje: Podnesci

Pravilo 72 **Preliminarni podnesci**

(A) Preliminarni podnesci, a to su podnesci kojima se

- (i) osporava nadležnost,
- (ii) tvrdi da optužnica sadrži formalne nedostatke,
- (iii) traži razdvajanje tački združenih u jednoj optužnici prema pravilu 49 ili se traže odvojena suđenja prema pravilu 82(B), ili
- (iv) ulažu prigovori na odbijanje zahtjeva za dodjelu branioca podnesenog u skladu s pravilom 45(C),

podnose se u pismenom obliku i to najkasnije trideset dana nakon što je tužilac odbrani objelodanio sav materijal i izvještaje navedene u pravilu 66(A)(i), i moraju biti riješeni najkasnije šezdeset dana nakon podnošenja, a prije početka uvodnih izlaganja predviđenih pravilom 84.

(B) Na odluke o preliminarnim podnescima ne može se uložiti interlokutorna žalba,

osim

- (i) u slučaju podnesaka kojima se osporava nadležnost;
- (ii) u slučajevima kada pretresno vijeće da potvrdu, a pretresno vijeće takvu potvrdu može dati ako se odluka tiče pitanja koje bi u značajnoj mjeri uticalo na pravično i ekspeditivno vođenje postupka ili ishod suđenja, te ako bi, po mišljenju pretresnog vijeća, promptno rješenje Žalbenog vijeća suštinski pospješilo postupak.

(C) Žalbe predviđene stavom (B)(i) podnose se u roku od petnaest dana, a zahtjevi za potvrdu iz stava B(ii) podnose se u roku od sedam dana od dana zavođenja pobijane odluke. U slučaju da se odluka izrekne usmeno, rok počinje teći od dana izricanja usmene odluke, osim:

(i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kom će slučaju rok početi da teče od dana kad strana koja osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili

(ii) ako je pretresno vijeće najavilo da će uslijediti pismena odluka, u kom će slučaju rok početi da teče od dana zavođenja pismene odluke.

Ako je potvrda dobivena, dotična strana će svoju žalbu iznijeti pred Žalbeno vijeće u roku od sedam dana od datuma zavođenja odluke kojom je data potvrda.

(D) Za potrebe stavova (A)(i) i B(i), podnesak kojim se osporava nadležnost podrazumijeva isključivo podnesak kojim se osporava optužnica iz razloga što se ona ne odnosi na:

(i) nijednu od osoba navedenih u članovima 1, 6, 7 i 9 Statuta;

(ii) teritorije navedene u članovima 1, 8 i 9 Statuta;

(iii) razdoblje navedeno u članovima 1, 8 i 9 Statuta;

(iv) nijedno od kršenja navedenih u članovima 2, 3, 4, 5 i 7 Statuta.

(E) Žalba uložena na osnovu stava (B)(i) neće se razmatrati ukoliko tročlano žalbeno vijeće koje je imenovao predsjednik zaključi da ona ne zadovoljava uslove iz stava (D) i u takvom slučaju će se ta žalba odbaciti.

Pravilo 73 Ostali podnesci

(A) Nakon što se predmet dodijeli pretresnom vijeću, svaka od strana može u bilo kojem trenutku, podneskom koji nije preliminarni podnesak, tražiti od vijeća donošenje odgovarajuće odluke ili pravnog lijeka. Ti podnesci mogu biti pismeni ili usmeni, prema nahođenju pretresnog vijeća.

(B) Na odluke o svim podnescima interlokutorna žalba može se uložiti samo uz potvrdu pretresnog vijeća, koje takvu potvrdu može dati ako se odluka tiče pitanja koje bi u značajnoj mjeri uticalo na pravično i ekspeditivno vođenje postupka ili ishod suđenja, te ako bi, po mišljenju pretresnog vijeća, promptno rješenje Žalbenog vijeća suštinski pospješilo postupak.

(C) Zahtjevi za potvrdu podnose se u roku od sedam dana od dana kad je pobijana odluka zavedena. U slučaju da se odluka izrekne usmeno, molba se podnosi u roku od sedam dana od dana izricanja usmene odluke, osim:

(i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kada je odluka bila izrečena, u kojem slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja osporava odluku bude obaviještena o usmenoj odluci; ili

(ii) ako je pretresno vijeće naznačilo da će uslijediti pismena odluka, u kojem slučaju će rok početi da teče od dana kad je zavedena pismena odluka.

Ako je potvrda data, dotična strana će svoju žalbu iznijeti pred Žalbeno vijeće u roku od sedam dana od datuma zavođenja odluke kojom je data potvrda.

Sedmo poglavlje: Konferencije

Pravilo 73 *bis* Pretpretresna konferencija

(A) Prije početka suđenja pretresno vijeće će održati pretpretresnu konferenciju.

(B) U svjetlu spisa koji je pretpretresni sudija podastro pretresnom vijeću u skladu s pravilom 65 *ter*(L)(i), pretresno vijeće može pozvati tužioca da skрати procijenjeno vrijeme glavnog ispitivanja za neke svjedoke.

(C) U svjetlu spisa koji je pretpretresni sudija podastro pretresnom vijeću u skladu s pravilom 65 *ter*(L)(i), pretresno vijeće će, nakon što sasluša tužioca, odrediti:

(i) broj svjedoka koji tužilac može pozvati;

(ii) vrijeme koje će tužilac imati na raspolaganju za izvođenje dokaza.

(D) Nakon što sasluša tužioca, Pretresno vijeće može odrediti broj mjesta zločina odnosno incidenata obuhvaćenih jednom ili više optužbi za koje tužilac može izvesti dokaze, a za koje se, s obzirom na sve relevantne okolnosti, uključujući krivična djela za koja se tereti u optužnici, njihovu klasifikaciju i karakter, mjesta gdje se tvrdi da su počinjena, te razmjer i žrtve tih krivičnih djela, može razumno smatrati da čine reprezentativni uzorak krivičnih djela za koja se tereti.

(E) Nakon početka suđenja, tužilac može podnijeti zahtjev za izmjenu odluke o broju mjesta zločina odnosno incidenata za koje se mogu izvesti dokazi ili odluke o broju svjedoka koji se mogu pozvati, ili pak zahtjev da mu se odobri dodatno vrijeme za izvođenje dokaza. Pretresno vijeće može odobriti zahtjev tužioca ako je osvjedočeno da je on u interesu pravde.

Pravilo 73 *ter* Konferencija prije izvođenja dokaza odbrane

(A) Prije početka izvođenja dokaza odbrane pretresno vijeće može održati konferenciju.

(B) U svjetlu spisa koji je pretpretresni sudija podnio pretresnom vijeću u skladu s pravilom 65 *ter*(L)(ii), pretresno vijeće može pozvati odbranu da skрати procijenjeno vrijeme glavnog ispitivanja za neke svjedoke.

(C) U svjetlu spisa koji je pretpretresni sudija podnio pretresnom vijeću u skladu s pravilom 65 *ter*(L)(ii), pretresno vijeće će, nakon što je saslušalo odbranu, odrediti broj svjedoka koje odbrana može pozvati.

(D) Nakon početka izvođenja svojih dokaza odbrana može, ukoliko smatra da je to u interesu pravde, podnijeti zahtjev da se ponovo prihvati prvobitni spisak svjedoka ili da se promijeni odluka o tome koji će svjedoci biti pozvani.

(E) Nakon što je saslušalo odbranu, pretresno vijeće određuje vrijeme koje će odbrana imati na raspolaganju za izvođenje dokaza.

(F) Za vrijeme suđenja pretresno vijeće može odobriti zahtjev odbrane za dodatno vrijeme za izvođenje dokaza ako je to u interesu pravde.

Šesti dio POSTUPAK PRED PRETRESNIM VIJEĆIMA

Prvo poglavlje: Opšte odredbe

Pravilo 74 Amicus Curiae

Ukoliko to smatra poželjnim za pravilno presuđivanje o predmetu, pretresno vijeće može da pozove ili da odobri državi, organizaciji ili osobi da pristupi pretresnom vijeću i iznese stavove o bilo kojem pitanju koje odredi pretresno vijeće.

Pravilo 74 *bis* Ljekarski pregled optuženog

Pretresno vijeće može, *proprio motu* ili na zahtjev jedne od strana, naložiti da se obavi ljekarski, psihijatrijski ili psihološki pregled optuženog. Sekretar će u tom slučaju, ako pretresno vijeće ne naloži drugačije, taj zadatak povjeriti jednom ili više stručnjaka čija se imena nalaze na popisu koji je sastavio Sekretarijat, a odobrio Kolegij.

Pravilo 75 Mjere za zaštitu žrtava i svjedoka

(A) Sudija ili pretresno vijeće mogu, *proprio motu* ili na zahtjev bilo koje od strana, žrtve ili svjedoka o kojem se radi, ili Službe za žrtve i svjedoke, nalogom odrediti odgovarajuće mjere za privatnost i zaštitu žrtava i svjedoka, pod uslovom da one nisu u suprotnosti s pravima optuženog.

(B) Vijeće može održati sjednicu *in camera* kako bi utvrdilo da li će odrediti:

(i) mjere kojima se sprečava da se javnosti ili medijima otkriju identitet ili mjesto boravka žrtve ili svjedoka, ili osoba koje su u rodbinskoj ili drugoj vezi sa žrtvom ili svjedokom, i to na sljedeći način:

(a) brisanjem iz javnih spisa Međunarodnog suda imena i podataka pomoću kojih se može utvrditi identitet;

(b) neotkrivanjem javnosti bilo kojeg spisa koji ukazuje na identitet žrtve;

(c) svjedočenjem putem uređaja za izobličene slike ili zvuka ili putem interne televizije; i

(d) dodjelom pseudonima;

(ii) održavanje zatvorenih sjednica u skladu s pravilom 79;

(iii) odgovarajuće mjere kojima se omogućuje svjedočenje osjetljivih žrtava i svjedoka, poput jednosmjerne interne televizije.

(C) Služba za žrtve i svjedoke osigurat će da svjedok prije svjedočenja bude obaviješten da njegov iskaz i njegov identitet mogu biti otkriveni kasnije u drugom predmetu, u skladu sa pravilom 75 (F).

(D) Pretresno vijeće, kad god je to potrebno, nadzire način ispitivanja kako bi se izbjeglo svako maltretiranje ili zastrašivanje.

(E) Prilikom izdavanja naloga iz stava (A), sudija ili vijeće će, ako je to primjereno, u njemu navesti da li se transkript svjedočenja svjedoka za kojeg su određene zaštitne mjere može dati i koristiti u drugim postupcima pred Međunarodnim sudom.

(F) Kad su u nekom postupku pred Međunarodnim sudom (u daljnjem tekstu: prvi postupak) za neku žrtvu ili svjedoka određene zaštitne mjere, te zaštitne mjere:

(i) ostaju na snazi *mutatis mutandis* u svakom drugom postupku pred Međunarodnim sudom (dalje u tekstu: drugi postupak) dok god ne budu ukinute, izmijenjene ili pojačane u skladu sa procedurom predviđenom ovim pravilom; ali

(ii) nisu prepreka tužiocu da u drugom postupku ispuni sve obaveze objelodanjivanja u skladu s Pravilnikom, uz uslov da tužilac odbranu kojoj se materijali objelodanjuju upozori na karakter zaštitnih mjera određenih u prvom postupku.

(G) Strana u drugom postupku koja želi da se zaštitne mjere određene u prvom postupku ponište, izmijene ili pojačaju mora se obratiti:

(i) vijeću koje rješava u prvom postupku, bez obzira na njegov sastav; ili

(ii) ako u prvom postupku više ne rješava nijedno vijeće, onda vijeću koje rješava u drugom postupku.

(H) Prije nego što donese odluku po zahtjevu iz stava (G)(ii), vijeće koje rješava u drugom postupku mora prikupiti sve relevantne informacije iz prvog postupka i savjetovati se sa sudijom koji je odredio zaštitne mjere u tom postupku, ako je taj sudija još uvijek na Međunarodnom sudu.

(I) Zahtjeve za ukidanje, izmjenu ili pojačanje zaštitnih mjera određenih za neku žrtvu ili svjedoka rješava bilo vijeće kojem je zahtjev upućen bilo jedan od sudija tog vijeća, pri čemu termin "vijeće" u ovom pravilu označava i "sudiju tog vijeća".

Pravilo 76
Svečana izjava usmenih i pismenih prevodilaca

Prije nego što počne obavljati svoje dužnosti, usmeni ili pismeni prevodilac svečano izjavljuje da će to činiti vjerno, nezavisno, nepristrano i uz puno poštovanje svoje obaveze čuvanja tajne.

Pravilo 77 **Nepoštovanje Međunarodnog suda**

(A) Vršeci svoju izvornu vlast, Međunarodni sud može proglasiti krivim za nepoštovanje suda one koji svjesno i hotimično ometaju sprovođenje pravde, uključujući svaku osobu

(i) koja svjedoči pred vijećem, a uporno odbija da odgovori ili ne odgovara na pitanje,

(ii) koja objelodani informacije koje se odnose na taj postupak, svjesno time kršeći nalog vijeća,

(iii) koja se bez opravdanog razloga ogлуši na nalog da se stupi pred vijeće ili vijeću dostavi dokumente,

(iv) koja prijeti, zastrašuje, na bilo koji način nanese štetu svjedoku ili mu ponudi mito, ili na drugi način utiče na svjedoka koji svjedoči ili je svjedočio ili će svjedočiti u postupku pred vijećem, ili na potencijalnog svjedoka; ili

(v) koja prijeti, zastrašuje, ponudi mito ili na drugi način nastoji primijeniti prinudu na bilo koju osobu, s namjerom da tu osobu spriječi u ispunjavanju njene obaveze proistekle iz naloga sudije ili vijeća.

(B) Podsticanje na izvršenje i pokušaj izvršenja bilo kojeg od djela kažnjivih po stavu (A) ovog pravila kažnjivi su kao nepoštovanje Međunarodnog suda i povlače iste kazne.

(C) Kad vijeće ima razloga za sumnju da bi neka osoba mogla biti kriva za nepoštovanje Suda, ono može:

(i) uputiti tužioca da istraži stvar u svrhu pripreme i podizanja optužnice za nepoštovanje suda;

(ii) kada kod tužioca, po mišljenju vijeća, postoji sukob interesa u vezi sa predmetnim ponašanjem, uputiti sekretara da imenuje *amicum curiae* da istraži stvar i izvijesti vijeće da li postoji dovoljan osnov za pokretanje postupka zbog nepoštovanja suda; ili

(iii) svmo započeti postupak.

(D) Ako vijeće smatra da postoji dovoljan osnov za postupak zbog nepoštovanja suda protiv neke osobe, vijeće može:

(i) u okolnostima opisanim u stavu (C) (i), uputiti tužioca da preduzme krivično gonjenje u toj stvari; ili

(ii) u okolnostima opisanim u stavu (C) (ii) ili (iii), izdati nalog *in loco* optužnice i zatim bilo uputiti *amicum curiae* da preduzme krivično gonjenje bilo svmo preduzeti krivično gonjenje u toj stvari.

(E) Pravila o postupku i dokazima od četvrtog do osmog dijela primjenjuju se *mutatis mutandis* na postupak po ovom pravilu.

(F) Svakoj osobi koja je optužena ili okrivljena za nepoštovanje suda biće dodijeljen branilac u skladu s pravilom 45, ako ispunjava kriterije slabog imovinskog stanja koje utvrđuje sekretar.

(G) Maksimalna kazna koja se može izreći osobi proglašenoj krivom za nepoštovanje suda jeste kazna zatvora od najviše sedam godina ili novčana kazna od najviše EUR 100.000, ili oboje.

(H) Novčana kazna se uplaćuje sekretaru na poseban račun.

(I) Ako branilac bude proglašen krivim za nepoštovanje suda po ovom pravilu, vijeće koje je tako presudilo može takođe odlučiti da taj branilac više ne ispunjava uslove da zastupa osumnjičene ili optužene pred Međunarodnim sudom ili da takvo ponašanje predstavlja nedolično ponašanje branioca iz pravila 46, ili oboje.

(J) Na svaku odluku koju pretresno vijeće donese po ovom pravilu može se uložiti žalba. Najava žalbe podnosi se u roku od petnaest dana od dana kad je zavedena pobijana odluka. U slučaju da je odluka izrečena usmeno, najava se podnosi u roku od petnaest dana od dana izricanja usmene odluke, osim:

(i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kada je odluka izrečena, u kojem slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja osporava odluku obaviještena o usmenoj odluci; ili

(ii) ako je pretresno vijeće naznačilo da će uslijediti pismena odluka, u kojem slučaju rok počinje teći od dana kada je zavedena pismena odluka.

(K) Ako odluku po ovom pravilu donese Žalbeno vijeće u funkciji prvostepene instance na tu se odluku može uložiti pismena žalba predsjedniku u roku od petnaest dana od dana kad je zavedena pobijana odluka. O žalbi će rješavati pet sudija koje imenuje predsjednik. U slučaju da je pobijana odluka izrečena usmeno, žalba se podnosi u roku od petnaest dana od dana izricanja usmene odluke, osim:

(i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kojem slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja je osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili

(ii) ako je Žalbeno vijeće naznačilo da će uslijediti pismena odluka, u kojem slučaju rok počinje teći od dana kada je zavedena pismena odluka.

Pravilo 77 bis
Plaćanje novčanih kazni

(A) Izričući novčane kazne iz pravila 77 ili pravila 91, vijeće određuje rok plaćanja.

(B) Ako novčana kazna izrečena po pravilu 77 ili 91 nije uplaćena u naznačenom roku, vijeće koje je izreklo novčanu kaznu može izdati nalog kojim se od osobe kojoj je izrečena novčana kazna traži da stupi pred Međunarodni sud ili mu pismeno obrazloži zašto kazna nije uplaćena.

(C) Nakon što je osobi kojoj je izrečena novčana kazna pružena prilika da se izjasni, vijeće može donijeti odluku o preduzimanju odgovarajućih mjera, uključujući:

(i) produženje roka za uplatu novčane kazne;

(ii) nalog da se novčana kazna plati u ratama;

(iii) nakon savjetovanja sa sekretarom, nalog da se dugovani iznos odbije od eventualne neisplaćene naknade koju Međunarodni sud duguje toj osobi u slučaju da je ta osoba zastupnik odbrane kojeg je angažovao Međunarodni sud na osnovu Uputstva o dodjeli branioca;

(iv) pretvaranje cijele ili dijela novčane kazne u zatvorsku kaznu u trajanju od najviše dvanaest mjeseci.

(D) Pored odluke iz stava (C), vijeće može osobu proglašiti krivom za nepoštivanje Međunarodnog suda i izreći novu kaznu primjenjujući pravilo 77(G) ako je ta osoba mogla platiti novčanu kaznu u traženom roku, a namjerno to nije učinila. Ta kazna za nepoštovanje Međunarodnog suda pribraja se prvobitno izrečenoj novčanoj kazni.

(E) Po potrebi, vijeće može izdati nalog za hapšenje da bi se osiguralo prisustvo osobe ako ona ne pristupi ili ne odgovori pismenim obrazloženjem po nalogu iz stava (B). Država ili vlasti kojima je upućen taj nalog za hapšenje moraju, u skladu sa članom 29 Statuta, postupiti odmah i uz dužnu revnost da bi se osiguralo uredno i efikasno izvršenje naloga. Ako se po ovom stavu izda nalog za hapšenje, primjenjuju se, *mutatis mutandis*, odredbe pravila 45, 57, 58, 59, 59*bis* i 60. Nakon dovođenja dotične osobe na Međunarodni sud primjenjuju se, *mutatis mutandis*, odredbe pravila 64, 65 i 99.

(F) Ako se na osnovu ovog pravila izrekne kazna zatvora, ili je novčana kazna pretvorena u zatvorsku kaznu, primjenjuju se, *mutatis mutandis*, odredbe pravila 102, 103 i 104 i Devetog dijela.

(G) Na svako proglašenje krivim za nepoštovanje suda i svaku kaznu izrečenu na osnovu ovog pravila može se izjaviti žalba predviđena pravilom 77(J).

Pravilo 78 **Javne sjednice**

Svi postupci pred pretresnim vijećem, osim samog vijećanja sudija, otvoreni su za javnost, ukoliko nije drugačije predviđeno.

Pravilo 79 Zatvorene sjednice

(A) Pretresno vijeće može izdati nalog da novinari i javnost ne prisustvuju cijelom ili dijelu postupka iz razloga:

- (i) javnog reda ili morala;
- (ii) sigurnosti, zaštite ili neobjelodanjivanja identiteta žrtve ili svjedoka u skladu s pravilom 75;
- (iii) zaštite interesa pravde.

(B) Pretresno vijeće će javno obznaniti razloge svog naloga.

Pravilo 80 Nadzor nad odvijanjem postupka

(A) Pretresno vijeće može udaljiti neku osobu iz sudnice da bi zaštitilo pravo optuženog na pravično i javno suđenje, ili da bi sačuvalo dostojanstvo i dignitet postupka.

(B) Pretresno vijeće može naložiti da se optuženi udalji iz sudnice i da se postupak nastavi u njegovoj odsutnosti, ukoliko on, i nakon upozorenja da bi mogao biti udaljen iz sudnice, ustraje u ometanju postupka.

Pravilo 81 Zapisnik o postupku i dokazima

(A) Sekretar se brine o tome da se vodi i čuva potpun i tačan zapisnik cijelog postupka, uključujući zvučne zapise, transkripte i, kad pretresno vijeće to smatra potrebnim, video snimke.

(B) Pretresno vijeće može, nakon što je s dužnom pažnjom razmotrilo sva pitanja koja se odnose na zaštitu svjedoka, naložiti objelodanjivanje cijelog ili dijela zapisnika postupka sa zatvorenih pretresa kada razlozi zbog kojih je bilo naloženo neobjelodanjivanje prestanu postojati.

(C) Sekretar će držati i čuvati sve materijalne dokaze predložene tokom postupka, s tim da vijeće može u bilo kojem trenutku izdati uputu za rad ili nalog u vezi sa kontrolom nad ili raspolaganjem materijalnim dokazima predloženim tokom postupka pred tim Vijećem.

(D) Fotografisanje i video ili audio snimanje suđenja, osim onog koje vrši Sekretarijat, može biti dozvoljeno diskreционom odlukom pretresnog vijeća.

Drugo poglavlje: Glavni pretres

Pravilo 82
Zajednička i odvojena suđenja

(A) Prilikom zajedničkih suđenja, svaki optuženi uživa ista prava kao i da mu se sudi odvojeno.

(B) Pretresno vijeće može izdati nalog da se osobama zajednički optuženim prema pravilu 48 sudi odvojeno ako to smatra potrebnim da bi se izbjegao sukob interesa koji može ozbiljno da nanese štetu optuženom, ili da bi se zaštitili interesi pravde.

Pravilo 83
Sredstva ograničavanja slobode

Sredstva ograničavanja slobode, poput lisica, koriste se samo po nalogu sekretara kao mjera predostrožnosti protiv bijega prilikom transfera ili da bi se optuženi spriječio da nanese ozljede sebi ili drugima ili da bi se spriječilo nanošenje teške materijalne štete. Sredstva ograničavanja slobode biće uklonjena kad optuženi stupa pred vijeće ili sudiju.

Pravilo 84
Uvodna izlaganja

Prije nego što tužilac počne s izvođenjem dokaza, svaka strana može održati uvodnu riječ. Odbrana, međutim, može odabrati da svoju uvodnu riječ održi nakon što je tužilac završio svoje izvođenje dokaza, a prije početka izvođenja dokaza odbrane.

Pravilo 84 *bis*
Izjava optuženog

(A) Nakon uvodnih riječi strana ili, ako odbrana odluči da odgodi svoju uvodnu riječ u skladu s pravilom 84, nakon eventualne uvodne riječi tužioca, optuženi može, ukoliko on to želi i pretresno vijeće tako odluči, dati izjavu pod kontrolom pretresnog vijeća. Optuženi neće biti prisiljen da dv svečanu izjavu i neće biti ispitivan o sadržaju svog iskaza.

(B) Pretresno vijeće odlučuje o eventualnoj dokaznoj vrijednosti takve izjave.

Pravilo 85
Izvođenje dokaza

(A) Svaka strana ima pravo da poziva svjedoke i izvodi dokaze. Osim ako Pretresno vijeće u interesu pravde ne odredi drugačije, dokazi se na suđenju izvode sljedećim redom:

- (i) dokazi optužbe;
- (ii) dokazi odbrane;
- (iii) dokazi optužbe kojima se pobijaju navodi odbrane (replika);
- (iv) dokazi odbrane kao odgovor na pobijanje (duplika);

(v) dokazi čije je izvođenje naložilo pretresno vijeće u skladu s pravilom 98;

(vi) sve relevantne informacije koje mogu pomoći pretresnom vijeću kod odmjeravanja odgovarajuće kazne ako optuženi bude proglašen krivim po jednoj ili više tačaka optužnice.

(B) Kad god se izvode dokazi, dozvoljeno je glavno ispitivanje, unakrsno ispitivanje i dodatno ispitivanje. Glavno ispitivanje obavlja strana koja poziva svjedoka, ali sudija može u svakom trenutku postaviti pitanje svjedoku.

(C) Optuženi može, ako to želi, svjedočiti u svoju odbranu.

Pravilo 86 Završna riječ

(A) Nakon što su izvedeni svi dokazi, tužilac može iznijeti svoju završnu riječ; bez obzira na to da li tužilac iznosi svoju završnu riječ ili ne, odbrana može iznijeti svoju završnu riječ. Tužilac može zatim iznijeti pobijajuće argumente na koje odbrana može iznijeti repliku.

(B) Najkasnije pet dana prije izlaganja završne riječi strana mora podnijeti pretresnom vijeću završni pretresni podnesak.

(C) Strane u završnoj riječi moraju obraditi i pitanja vezana za izricanje kazne.

Pravilo 87 Vijećanje

(A) Kad su obje strane privede kraju svoje izvođenje dokaza, predsjedavajući sudija proglašava pretres zatvorenim, a pretresno vijeće vijeća iza zatvorenih vrata. Optuženi se može proglasiti krivim samo kad se većina pretresnog vijeća uvjerila da je krivica dokazana van svake razumne sumnje.

(B) Pretresno vijeće posebno glasa o svakoj optužbi sadržanoj u optužnici. Ako se zajedno sudi dvojici ili više optuženih prema pravilu 48, za svakog optuženog donosi se posebni zaključak.

(C) Ako pretresno vijeće proglasi optuženog krivim po jednoj ili više optužbi sadržanih u optužnici, izreći će kaznu za svaku od optužbi po kojoj je optuženi proglašen krivim i navesti da li će se kazne izdržavati konsektivno ili uporedno, osim ukoliko ne odluči primijeniti svoju ovlast da izrekne jedinstvenu kaznu koja odražava ukupno krivično ponašanje optuženog.

Pravilo 88 [briše se]

Pravilo 88 *bis* [briše se]

Treće poglavlje: Pravila o dokazima

Pravilo 89 Opšte odredbe

- (A) Vijeće primjenjuje pravila o dokazima sadržana u ovom poglavlju i nije vezano nacionalnim pravilima o dokazima.
- (B) U slučajevima koji nisu predviđeni u ovom poglavlju, vijeće primjenjuje pravila o dokazima koja najviše idu u prilog pravičnom odlučivanju o stvari koja se nalazi pred vijećem i koja su u duhu Statuta i opštih pravnih načela.
- (C) Vijeće može prihvatiti bilo koji relevantan dokaz za koji smatra da ima dokaznu vrijednost.
- (D) Vijeće može izuzeti dokaz ako treba da se osigura pravično suđenje uveliko nadmašuje njegovu dokaznu vrijednost.
- (E) Vijeće može zahtijevati potvrdu autentičnosti dokaznog materijala pribavljenog izvan suda.
- (F) Vijeće svjedočenje svjedoka može primiti usmeno ili, kad to dopuštaju interesi pravde, u pismenom obliku.

Pravilo 90 Svjedočenje svjedoka

- (A) Svaki svjedok će prije davanja iskaza dati sljedeću svečanu izjavu: "Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cijelu istinu i ništa drugo osim istine."
- (B) Djetetu koje prema mišljenju vijeća ne razumije prirodu svečane izjave može se dozvoliti da svjedoči bez te formalnosti, ako vijeće smatra da je ono u dovoljnoj mjeri sposobno da prenese činjenice koje su mu poznate i da razumije da je dužno govoriti istinu. Presuda, međutim, ne može biti zasnovana samo na takvom svjedočenju.
- (C) Svjedok koji nije vještak i koji još nije svjedočio ne može biti prisutan kada drugi svjedok daje iskaz. Međutim, svjedok koji je čuo svjedočenje drugog svjedoka neće samo na osnovu tog razloga biti izuzet od svjedočenja.
- (D) Bez obzira na stav (C), na osnovu naloga vijeća, istražitelju zaduženom za istragu neke od strana neće biti onemogućeno da bude pozvan kao svjedok zato što je bio prisutan u sudnici za vrijeme postupka.
- (E) Svjedok se može usprotiviti davanju svake izjave koja bi ga mogla inkriminisati. Međutim, vijeće može primorati svjedoka da odgovori na pitanje. Svjedočenje dobijeno ovakvom prinudom ne može se upotrijebiti kao dokaz u kasnijem krivičnom postupku protiv svjedoka za bilo koje krivično djelo osim za davanje lažnog iskaza.

(F) Pretresno vijeće vrši kontrolu nad načinom i redoslijedom ispitivanja svjedoka i izvođenja dokaza da bi se

- (i) ispitivanje i izvođenje dokaza učinilo efikasnim za utvrđivanje istine; i
- (ii) izbjeglo nepotrebno trošenje vremena.

(G) Pretresno vijeće može odbiti da sasluša svjedoka čije se ime ne nalazi na spisku svjedoka sastavljenom na osnovu pravila 73 *bis* (C) i 73 *ter* (C).

(H) (i) Unakrsno ispitivanje mora se ograničiti na predmet glavnog ispitivanja i pitanja koja se tiču vjerodostojnosti svjedoka te, u slučaju da svjedok može dati iskaz relevantan za navode strane koja ga unakrsno ispituje, na predmet tih navoda.

(ii) Prilikom unakrsnog ispitivanja svjedoka koji može dati iskaz relevantan za navode strane koja ga unakrsno ispituje, pravni zastupnik mora takvom svjedoku iznijeti prirodu navoda strane koju zastupa a koja je u kontradikciji sa svjedočenjem tog svjedoka.

(iii) Pretresno vijeće može po svom nahođenju dopustiti ispitivanje o dodatnim stvarima.

Pravilo 90 *bis* **Dovođenje svjedoka lišenog slobode**

(A) Svaka osoba lišena slobode čije je lično prisustvo u svojstvu svjedoka zatražio Sud privremeno će biti prebačena u pritvorsku jedinicu Suda, pod uslovom da ta osoba bude vraćena u roku koji određuje Sud.

(B) Nalog za dovođenje izdaje stalni sudija ili pretresno vijeće tek pošto utvrdi da su ispunjeni sljedeći uslovi:

(i) prisustvo svjedoka lišenog slobode nije potrebno za bilo koji krivični postupak koji je u toku na teritoriji države od koje se traži transfer za vrijeme dok je on potreban Sudu;

(ii) transfer svjedoka ne produžava period lišavanja slobode koji je predvidjela država od koje se traži transfer.

(C) Sekretar prenosi nalog za dovođenje nacionalnim vlastima države na čijoj teritoriji, ili pod čijom se nadležnošću ili kontrolom, nalazi svjedok lišen slobode. Transfer organizuju dotične nacionalne vlasti u saradnji sa zemljom-domaćinom i sekretarom.

(D) Sekretar se brine za uredno sprovođenje transfera, uključujući i nadzor nad svjedokom u pritvorskoj jedinici Suda; sekretar mora biti u toku sa svim promjenama do kojih može doći u vezi sa uslovima pritvora koje je propisala zemlja od koje se traži transfer i koji bi mogli uticati na dužinu zadržavanja svjedoka u pritvorskoj jedinici, te mora o tome što je prije moguće obavijestiti nadležnog sudiju ili vijeće.

(E) Nakon isteka roka koji je Sud odredio za privremeni transfer, svjedok lišen slobode biće predat vlastima države od koje se traži transfer, osim ukoliko ta država unutar tog roka nije dostavila nalog za oslobađanje svjedoka koji odmah stupa na snagu.

(F) Ako nakon isteka roka koji je odredio Sud prisutnost svjedoka lišenog slobode i dalje bude potrebna, stalni sudija ili vijeće može produžiti taj rok pod istim onim uslovima navedenim u stavu (B).

Pravilo 91 **Davanje lažnog iskaza nakon davanja svečane izjave**

(A) Vijeće može, *proprio motu* ili na zahtjev jedne od strana, upozoriti svjedoka na dužnost da govori istinu i posljedice koje mogu nastupiti ako to ne učini.

(B) Ako ima čvrste razloge da vjeruje da je svjedok svjesno i namjerno dao lažan iskaz, vijeće može

(i) uputiti tužioca da istraži slučaj u svrhu pripreme i podizanja optužnice za davanje lažnog iskaza; ili

(ii) kada kod tužioca, po mišljenju vijeća, postoji sukob interesa u vezi sa predmetnim ponašanjem, uputiti sekretara da imenuje *amicum curiae* da istraži slučaj i izvijesti vijeće da li postoji dovoljno osnova za pokretanje postupka za davanje lažnog iskaza.

(C) Ako vijeće smatra da postoji dovoljno osnova za postupak zbog davanja lažnog iskaza protiv neke osobe, vijeće može:

(i) u okolnostima opisanim u stavu (B)(i), uputiti tužioca da preduzme krivično gonjenje u toj stvari; ili

(ii) u okolnostima opisanim u stavu (B)(ii), izdati nalog *in loco* optužnice i zatim uputiti *amicum curiae* da preduzme krivično gonjenje.

(D) Pravila o postupku i dokazima od Četvrtog do Osmog dijela primjenjuju se, *mutatis mutandis*, na postupak po ovom pravilu.

(E) Svakoj osobi koja je optužena ili okrivljena za davanje lažnog iskaza biće dodijeljen branilac u skladu s pravilom 45, ako ispunjava kriterije slabog imovinskog stanja koje utvrđuje sekretar.

(F) Sudija koji je bio član pretresnog vijeća kojem je svjedok pristupio ne može suditi na suđenju svjedoku zbog davanja lažnog iskaza.

(G) Maksimalna kazna za davanje lažnog iskaza nakon davanja svečane izjave jeste novčana kazna u iznosu od EUR 100.000 ili kazna zatvora do sedam godina, ili oboje. Sve novčane kazne se uplaćuju sekretaru na poseban račun pomenut u pravilu 77(H).

(H) Stavovi od (B) do (E) primjenjuju se, *mutatis mutandis*, i na osobu koja je svjesno i namjerno iznijela lažne navode u pismenoj izjavi uzetoj u skladu s pravilom 92 *bis* za koju ta osoba zna ili ima razloga da zna da može biti upotrijebljena kao dokaz u postupku pred Međunarodnim sudom.

(I) Na svaku odluku koju pretresno vijeće donese po ovom pravilu može se uložiti žalba. Najava žalbe podnosi se u roku od petnaest dana od dana kad je pobijana odluka zavedena. U slučaju da je odluka izrečena usmeno, molba se podnosi u roku od petnaest dana od dana izricanja usmene odluke, osim:

(i) ako strana koja osporava odluku nije bila prisutna ili zastupana kad je odluka izrečena, u kojem slučaju rok počinje teći od dana kad strana koja je osporava bude obaviještena o usmenoj odluci; ili

(ii) ako je pretresno vijeće naznačilo da će uslijediti pismena odluka, u kojem slučaju rok počinje teći od dana kada je zavedena pismena odluka.

Pravilo 92 Priznanja

Smatraće se da je priznanje koje je optuženi dao dok ga je tužilac ispitivao, pod uslovom da su strogo poštovani zahtjevi iz pravila 63, dato slobodno i dobrovoljno, osim ukoliko se ne dokaže suprotno.

Pravilo 92 *bis* Dokazivanje činjenica na način koji nije usmeno svjedočenje

(A) Pretresno vijeće može prihvatiti, djelimično ili u cijelosti, dokaze u obliku pismene izjave svjedoka umjesto usmenog svjedočenja, kad se njima dokazuje nešto drugo, a ne djela i ponašanje optuženog za koje se on tereti u optužnici.

(i) Faktori koji idu u prilog prihvatanju dokaza u obliku pismene izjave uključuju, ali nisu ograničeni na okolnosti u kojima taj dokaz:

(a) ima kumulativni karakter, jer će o sličnim činjenicama usmeno svjedočiti, ili su to već učinili, drugi svjedoci;

(b) govori o relevantnom istorijskom, političkom ili vojnom kontekstu;

(c) sadrži opštu ili statističku analizu nacionalne strukture stanovništva u mjestima na koja se odnosi optužnica;

(d) govori o uticaju zločina na žrtve;

(e) govori o karakteru optuženog; ili

(f) govori o faktorima koje treba uzeti u obzir prilikom odmjeravanja kazne.

(ii) Faktori koji idu u prilog tome da se dokaz u obliku pismene izjave ne prihvati uključuju pitanja da li:

(a) opšti interes nalaže da se svjedočenje dv usmeno;

(b) strana koja se protivi može pokazati da je taj dokaz zbog svog karaktera i izvora nepouzdan, ili da je šteta koju može proizvesti veća od njegove dokazne vrijednosti;
ili

(c) postoje drugi faktori zbog kojih je primjereno prisustvovanje svjedoka radi unakrsnog ispitivanja.

(B) Pismena izjava u skladu s ovim pravilom prihvatljiva je ako joj je priložena deklaracija osobe koja daje pismenu izjavu u kojoj stoji da je sadržaj izjave istinit i tačan po njenom najboljem znanju i vjerovanju, i

(i) deklaraciju je ovjerila:

(a) osoba ovlaštena da ovjeri takvu deklaraciju u skladu sa zakonima i propisanim postupkom države; ili

(b) ovlašteni službenik kojeg je sekretar Međunarodnog suda imenovao za tu svrhu; i

(ii) osoba koja je ovjerila deklaraciju pismeno je potvrdila:

(a) da je davalac izjave stvarno osoba imenovana u dotičnoj izjavi;

(b) da je davalac izjave potvrdio da je sadržaj pismene izjave, po njegovom najboljem znanju i vjerovanju, istinit i tačan;

(c) da je davalac izjave obaviješten da se protiv njega može pokrenuti postupak za davanje lažnog iskaza u slučaju da sadržaj pismene izjave nije istinit; i

(d) dan i mjesto deklaracije.

Deklaracija mora biti pridodana pismenoj izjavi predatoj pretresnom vijeću.

(C) Pismena izjava koja nije u obliku propisanom stavom (B) može ipak biti prihvatljiva ukoliko ju je dala osoba koja je u međuvremenu umrla, ili osoba kojoj se više ne može uz svu dužnu revnost ući u trag, ili osoba koja zbog tjelesnog ili duševnog stanja ne može svjedočiti usmeno, ako se pretresno vijeće:

(i) u to uvjeri ocjenjivanjem vjerovatnoće; i

(ii) na osnovu okolnosti u kojim je izjava dana i zabilježena zaključiti da postoje zadovoljavajuće indicije njene pouzdanosti.

(D) Vijeće može uvrstiti u spis transkript iskaza koje je svjedok dao u postupku pred Međunarodnim sudom kojim se dokazuje nešto drugo, a ne djela i ponašanje optuženog.

(E) Osim ako se na osnovu pravila 127 ili nekim nalogom ne odredi drugačije, strana koja želi uvrstiti pismenu izjavu ili transkript o tome mora obavijestiti suprotnu stranu najmanje četrnaest dana ranije, a suprotna strana se tome može usprotiviti u roku od sedam dana. Pretresno vijeće će, nakon što sasluša strane, odlučiti da li će, u cijelosti ili djelimično, prihvatiti izjavu ili transkript, i da li će tražiti prisustvo svjedoka radi unakrsnog ispitivanja.

Pravilo 93

Dokazi o dosljednom načinu ponašanja

(A) Dokazi o dosljednom načinu ponašanja relevantnom za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava obuhvaćena Statutom mogu biti prihvaćeni u interesu pravde.

(B) Tužilac će u skladu s pravilom 66 odbrani objelodaniti radnje koje ukazuju na takav način ponašanja.

Pravilo 94

Formalno primanje na znanje

(A) Pretresno vijeće neće tražiti dokazivanje opštepoznatih činjenica nego će ih formalno primiti na znanje.

(B) Na zahtjev jedne od strana ili *proprio motu* pretresno vijeće može, nakon što je saslušalo strane, odlučiti da formalno primi na znanje činjenice o kojima je presuđeno ili pismeni dokazni materijal iz drugih postupaka pred Međunarodnim sudom koji se odnose na pitanja od važnosti za tekuće suđenje.

Pravilo 94 bis

Svjedočenje sudskih vještaka

(A) Potpuna izjava svakog vještaka kojeg poziva strana u postupku objelodanjuje se unutar roka koji postavi pretresno vijeće ili pretpretresni sudija.

(B) U roku od trideset dana od objelodanjivanja izjave vještaka, ili u roku koji odredi pretresno vijeće ili pretpretresni sudija, suprotna strana će dostaviti službenu obavijest o tome da li :

(i) prihvata izjavu vještaka; ili

(ii) vještaka želi unakrsno ispitati; i

(iii) da li osporava kvalifikovanost svjedoka kao vještaka ili relevantnost cijelog izvještaja ili nekog njegovog dijela, navodeći koje dijelove izvještaja osporava.

(C) Ako suprotna strana prihvati izjavu vještaka, tu izjavu pretresno vijeće može uvrstiti u dokazni materijal, a da se svjedok ne pozove da lično svjedoči.

Pravilo 94 *ter*
[briše se]

Pravilo 95
Izuzimanje određenih dokaza

Dokazi pribavljeni metodama koje bacaju ozbiljnu sumnju na njihovu vjerodostojnost, ili je njihovo prihvatanje u suprotnosti s integritetom postupka ili bi ga ozbiljno narušilo, nisu prihvatljivi.

Pravilo 96
Dokazi u slučajevima seksualnog delikta

U slučajevima seksualnog delikta:

- (i) neće se tražiti dodatno potkrepljivanje svjedočenja žrtve;
- (ii) pristanak se ne može upotrijebiti kao odbrana ako je žrtva
 - (a) bila izložena nasilju, prisili, lišavanju slobode ili psihičkom pritisku, ili joj se istim prijetilo, ili je imala razloga da se boji istog, ili
 - (b) razumno vjerovala da bi, ako se ona ne povinuje, neko drugi mogao biti tome izložen, ili bi mu se moglo prijetiti ili ga zastrašivati;
- (iii) prije nego što se prihvate dokazi o pristanku žrtve, optuženi mora uvjeriti pretresno vijeće *in camera* da su ti dokazi relevantni i vjerodostojni;
- (iv) ranije seksualno ponašanje žrtve ne prihvata se kao dokaz u postupku.

Pravilo 97
Privilegovani odnos između advokata i klijenta

Sva komunikacija između advokata i klijenta se smatra privilegovanom i zato nije podložna objelodanjivanju na suđenju, osim u sljedećim slučajevima:

- (i) ako klijent pristane na takvo objelodanjivanje;
- (ii) ako je klijent dobrovoljno objelodanio sadržaj komunikacije trećoj osobi i ta treća osoba onda svjedoči o tom objelodanjivanju.

Pravilo 98
Pravo vijeća da naloži izvođenje dodatnih dokaza

Pretno vijeće može izdati nalog bilo kojoj od strana da izvede dodatne dokaze. Ono može *proprio motu* pozvati svjedoke i naložiti da oni budu prisutni.

Četvrto poglavlje: Presuda

Pravilo 98 bis
Prijedlog za donošenje oslobađajuće presude

(A) Optuženi može podnijeti prijedlog za donošenje oslobađajuće presude za jedno ili više krivičnih djela za koja se tereti u optužnici u roku od sedam dana od završetka izvođenja dokaza optužbe, ali u svakom slučaju prije početka izvođenja dokaza odbrane predviđenog pravilom 85 (A)(ii).

(B) Pretresno vijeće će donijeti oslobađajuću presudu na prijedlog optuženog ili *proprio motu* ako zaključi da nema dovoljno dokaza da bi ga osudilo po toj optužbi odnosno optužbama.

Pravilo 98 ter
Presuda

(A) Presuda se izriče javno, na dan o kojem su strane i zastupnici prethodno obaviješteni i imaju pravo da budu prisutni, uzevši u obzir odredbe pravila 102 (B).

(B) Ukoliko pretresno vijeće optuženog proglasi krivim za neko krivično djelo, i iz dokaza zaključi da je s tim zločinom bilo povezano protivzakonito oduzimanje imovine od strane optuženog, ono će o tome u svojoj presudi donijeti poseban zaključak. Pretresno vijeće može naložiti restituciju predviđenu pravilom 105.

(C) Presuda se donosi većinom glasova sudija. Presudu prati ili joj što je moguće prije slijedi pismeno obrazloženje kojem se mogu dodati izdvojena ili suprotna mišljenja.

(D) Jedan primjerak presude i mišljenja sudija uručiće se što je prije moguće optuženom, ukoliko je u pritvoru, i to na jeziku koji razumije. Primjerci presude i mišljenja na tom jeziku i na jeziku na kojem su doneseni takođe će se uručiti zastupniku optuženog što je prije moguće.

Pravilo 99
Status oslobođene osobe

(A) Ukoliko stav (B) ne predviđa drugačije, u slučaju donošenja oslobađajuće presude ili usvajanja prigovora na nadležnost, optuženi će odmah biti pušten na slobodu.

(B) Ako prilikom izricanja presude tužilac na javnom pretresu obavijesti pretresno vijeće da namjerava podnijeti najavu žalbe u skladu s pravilom 108, pretresno vijeće može, na zahtjev tužioca i nakon što je saslušalo strane, po svom nahođenju izdati nalog za nastavljanje pritvora optuženog dok se ne presudi o žalbi.

Peto poglavlje: Kazne

Pravilo 100

Postupak za odmjeraivanje kazne prilikom potvrdnog izjašnjavanja o krivici

(A) Ako pretresno vijeće optuženog proglašuje krivim nakon potvrdnog izjašnjavanja o krivici, tužilac i odbrana mogu podastrijeti sve relevantne informacije koje mogu pomoći pretresnom vijeću prilikom odmjeraivanja odgovarajuće kazne.

(B) Presuda se izriče javno i u prisustvu osuđenog, osim ako pravilom 102(B) nije predviđeno drugačije.

Pravilo 101

Kazne

(A) Osoba proglašena krivom može biti osuđena na kaznu zatvora, uključujući i doživotnu kaznu zatvora.

(B) Prilikom određivanja kazne pretresno vijeće uzima u obzir faktore spomenute u članu 24(2) Statuta, kao i faktore kao što su:

(i) sve otežavajuće okolnosti;

(ii) sve olakšavajuće okolnosti, uključujući i značajnu saradnju osuđenog s tužiocem prije ili poslije izricanja presude;

(iii) opšta praksa izricanja zatvorskih kazni na sudovima bivše Jugoslavije;

(iv) koliko je osuđeni izdržao od bilo koje kazne koju je sud bilo koje države izrekao za isto djelo, kao što je spomenuto u članu 10(3) Statuta.

(C) Osuđenom će se uračunati eventualno vrijeme koje je proveo u pritvoru čekajući na predaju Međunarodnom sudu ili čekajući na suđenje ili žalbeni postupak.

Pravilo 102

Status osuđene osobe

(A) Kazna počinje da teče od dana kad je proglašena. Međutim, čim se preda najava žalbe, izvršenje presude se od tog trenutka odgađa dok se ne donese odluka po žalbi, a osuđeni u međuvremenu ostaje u pritvoru u skladu s pravilom 64.

(B) Ako je na osnovu ranije odluke pretresnog vijeća osuđeni bio pušten na slobodu, ili se iz bilo kojeg drugog razloga nalazi na slobodi i nije prisutan prilikom izricanja presude, pretresno vijeće će izdati nalog za njegovo hapšenje. Prilikom hapšenja biće obaviješten o presudi i kazni i uslijediće postupak predviđen pravilom 103.

Pravilo 103

Mjesto izdržavanja kazne

(A) Kazna se izdržava u državi koju odredi predsjednik Suda s popisa država koje su pokazale spremnost da prihvate osuđene osobe.

(B) Transfer osuđenog u tu državu provodi se što je moguće prije nakon isteka roka za žalbu.

(C) Sve dok se ne privede kraju organizovanje transfera u državu gdje će izdržavati kaznu, osuđeni ostaje u pritvoru Međunarodnog suda.

Pravilo 104 **Nadzor nad izdržavanjem kazne**

Sve kazne zatvora nadzire Sud ili tijelo koje on odredi.

Pravilo 105 **Restitucija imovine**

(A) Nakon izricanja osuđujuće presude koja sadrži i specifični nalaz predviđen stavom 98 *ter*(B), pretresno vijeće mora na zahtjev tužioca, ili može *proprio motu*, održati poseban pretres da bi donijelo odluku o pitanju restitucije imovine ili imovinske koristi od nje, a u međuvremenu može naložiti sprovođenje privremenih mjera za očuvanje i zaštitu te imovine ili imovinske koristi koje smatra odgovarajućim.

(B) Ova odluka može se proširiti i na imovinu ili imovinsku korist čak i ako se ona nalazi u rukama trećih osoba koje inače nisu povezane sa zločinom za koji je osuđeni proglašen krivim.

(C) Takve treće osobe biće pozvane pred pretresno vijeće i imaće priliku da dokažu da imaju pravo na imovinu ili imovinsku korist.

(D) U slučaju da je pretresno vijeće u stanju da utvrdi pravog vlasnika na osnovu procjene vjerovatnoće, naložiće restituciju ili imovine ili imovinske koristi ili izdati neki drugi nalog koji smatra primjerenim.

(E) U slučaju da pretresno vijeće nije u stanju da utvrdi vlasništvo, obavijestiće nadležne nacionalne vlasti i zatražiće od njih da to utvrde.

(F) Nakon što primi obavještenje od nacionalnih vlasti da je došlo do utvrđivanja vlasništva, pretresno vijeće će naložiti restituciju ili imovine ili imovinske koristi ili izdati neki drugi nalog koji smatra primjerenim.

(G) Sekretar prosljeđuje nadležnim nacionalnim vlastima sve sudske pozive, naloge i zahtjeve koje pretresno vijeće izda u skladu sa stavovima (C), (D), (E) i (F).

Pravilo 106 **Naknada štete žrtvama**

(A) Nadležnim vlastima država kojih se to tiče sekretar prosljeđuje presudu koja optuženog proglašava krivim za krivično djelo kojim je žrtvi nanesena šteta.

(B) Žrtva ili osobe koje putem žrtve potražuju nadoknadu mogu u skladu s relevantnim nacionalnim zakonima pred nacionalnim sudom ili drugim nadležnim tijelom pokrenuti postupak za naknadu štete.

(C) U svrhu zahtjeva postavljenog prema stavu (B), presuda Suda je konačna i obavezujuća u odnosu na krivičnu odgovornost osuđenog za tu štetu.

Sedmi dio
ŽALBENI POSTUPAK
Pravilo 107
Opšta odredba

Pravila o postupku i dokazima kojima se reguliše postupak pred pretresnim vijećima primjenjuju se *mutatis mutandis* i na postupak pred Žalbenim vijećem.

Pravilo 108
Najava žalbe

Strana koja želi da uloži žalbu na presudu mora u roku od trideset dana od dana izricanja presude podnijeti najavu žalbe u kojoj će navesti žalbene osnove. Žalilac takođe treba navesti nalog, odluku ili rješenje koje osporava, kao i tačan datum zavodenja odnosno stranicu transkripta, te suštinu grešaka za koje tvrdi da su učinjene i pravni lijek koji traži. Žalbeno vijeće može, ako mu se podneskom pokaže valjani razlog, odobriti izmjenu žalbenih osnova.

Pravilo 108 bis
Zahtjev države za preispitivanje

(A) Država na koju direktno utiče interlokutorna odluka pretresnog vijeća može u roku od petnaest dana od dana donošenja odluke podnijeti zahtjev za njeno preispitivanje od strane Žalbenog vijeća ukoliko se ta odluka bavi pitanjima od opšteg značaja koja se odnose na ovlasti Suda.

(B) Žalbeno vijeće mora saslušati stranu na čiji je zahtjev pretresno vijeće izdalo pobijanu odluku. Druga strana može biti saslušana ako Žalbeno vijeće smatra da je to u interesu pravde.

(C) Žalbeno vijeće može u bilo kojem trenutku suspendovati izvršenje pobijane odluke.

(D) Pravilo 116 *bis* primjenjuje se *mutatis mutandis*.

Pravilo 109
Žalbeni spis

Žalbeni spis se sastoji od spisa prvostepenog postupka ovjerenog od strane sekretara.

Pravilo 110
Kopije spisa

Sekretar će pripremiti dovoljan broj kopija žalbenog spisa za potrebe sudija Žalbenog vijeća i strana.

Pravilo 111 Žalbeni podnesak

Žalbeni podnesak u kojem se iznose svi argumenti i pravni izvori mora se dostaviti u roku od sedamdesetpet dana od podnošenja najave žalbe iz pravila 108.

Pravilo 112 Podnesak respondenta

Podnesak respondenta s argumentima i pravnim izvorima mora se dostaviti u roku od četrdeset dana od podnošenja žalbenog podneska.

Pravilo 113 Replika na podnesak respondenta

Žalilac može da podnese repliku na podnesak respondenta u roku od petnaest dana od prijema podneska respondenta.

Pravilo 114 Datum pretresa

Nakon isteka rokova za dostavu podnesaka predviđenih pravilima 111, 112 i 113, Žalbeno vijeće zakazuje datum pretresa, o čemu sekretar obavještava strane.

Pravilo 115 Dodatni dokazi

(A) Strana može podneskom zatražiti da pred Žalbenim vijećem izvede dodatne dokaze. U tom podnesku valja tačno navesti na koji se činjenični zaključak pretresnog vijeća dodatni dokazi odnose, te se on mora uručiti drugoj strani i dostaviti sekretaru najkasnije 75 dana od datuma presude, osim ako se pokaže valjan razlog za produženje tog roka. Svaka strana koje se zahtjev tiče može u sklopu replike izvoditi dokaze.

(B) Ako Žalbeno vijeće konstatuje da dodatni dokazi nisu bili dostupni u vrijeme suđenja, te da su relevantni i pouzdani, donijeće sud o tome da li su oni mogli biti odlučujući faktor za donošenje odluke u prvostepenom postupku. Ako su to mogli biti, Žalbeno vijeće će razmotriti te dodatne dokaze, kao i dokaze izvedene u sklopu postupka pobijanja, ako je takvih bilo, zajedno sa dokazima koji su već u spisu, i donijeti konačnu presudu u skladu sa pravilom 117.

(C) Žalbeno vijeće može o zahtjevu presuditi prije ili tokom žalbenog pretresa. Pri tom može, ali ne mora saslušati strane.

(D) Ako u žalbenom postupku učestvuje više žalilaca, dodatni dokazi koji su uvršteni na zahtjev jednog od njih uzeće se u obzir, ako su relevantni, i u razmatranju predmeta drugih žalilaca.

Pravilo 116
[briše se]

Pravilo 116 *bis*
Ubrzani žalbeni postupak

(A) Žalba na osnovu pravila 72 ili pravila 73, ili žalba na odluku donesenu na osnovu pravila 54 *bis*, pravila 65, pravila 77 ili pravila 91, razmatra se ubrzano na osnovu zapisnika pretresnog vijeća. Takve žalbe mogu se riješiti u potpunosti na osnovu pismenih podnesaka.

(B) Na ovakve žalbene postupke ne primjenjuju se pravila od 109 do 114.

(C) Nakon savjetovanja sa članovima Žalbenog vijeća, predsjednik može odlučiti da se ne primjenjuje pravilo 117(D).

Pravilo 117
Presuda po žalbi

(A) Žalbeno vijeće izriče presudu na osnovu žalbenog spisa i dodatnih dokaza koji su pred njim izvedeni.

(B) Presuda se donosi većinom glasova sudija. Presudu prati ili joj što je moguće prije slijedi pismeno obrazloženje kojem se mogu pridodati izdvojena ili različita mišljenja.

(C) Žalbeno vijeće može pod odgovarajućim okolnostima naložiti da se optuženom ponovno sudi u skladu s pravom.

(D) Presuda se izriče javno, na dan o kojem su strane i zastupnici prethodno obaviješteni i imaju pravo da budu prisutni.

Pravilo 118
Status optuženog nakon žalbenog postupka

(A) Kazna koju izrekne Žalbeno vijeće izvršava se odmah.

(B) U slučaju da optuženi nije prisutan kad treba da se izrekne presuda, bilo da je bio oslobođen po svim tačkama optužnice ili kao rezultat naloga izdatog u skladu s pravilom 65 ili iz bilo kojeg drugog razloga, Žalbeno vijeće može izreći svoju presudu i u odsustvu optuženog te će, ako ne izrekne oslobađajuću presudu, naložiti njegovo hapšenje ili predaju Sudu.

Osmi dio
POSTUPAK PREISPITIVANJA

Pravilo 119
Zahtjev za reviziju

(A) U slučaju da se otkrije nova činjenica koja nije bila poznata strani koja podnosi zahtjev u vrijeme postupka pred pretresnim vijećem ili Žalbenim vijećem, i koja ni uz dužnu revnost nije mogla biti otkrivena, odbrana ili, unutar roka od godinu dana nakon izricanja pravomoćne presude, tužilac, mogu tom vijeću podnijeti zahtjev za preispitivanje presude. Ako u trenutku podnošenja zahtjeva za reviziju neki od sudija iz prvog sastava vijeća nisu više sudije Međunarodnog suda, predsjednik će na njihovo mjesto imenovati drugog sudiju ili sudije.

(B) Odgovor na zahtjev za reviziju podnosi se u roku od četrdeset dana od podnošenja zahtjeva.

(C) Replika se podnosi u roku od petnaest dana od podnošenja odgovora.

Pravilo 120 Preliminarni pregled

Ako se većina sudija vijeća konstituisanog po pravilu 119 slaže da je nova činjenica, da je bila dokazana, mogla biti odlučujući faktor prilikom donošenja odluke, vijeće će preispitati presudu i, nakon što sasluša strane, izreći novu presudu.

Pravilo 121 Žalbe

Na presudu pretresnog vijeća o preispitivanju može se uložiti žalba u skladu s odredbama Sedmog dijela.

Pravilo 122 Vraćanje predmeta pred pretresno vijeće

Ako se presuda koja treba da se preispita nalazi u žalbenom postupku u vrijeme kad je podnesen zahtjev za preispitivanje, Žalbeno vijeće može vratiti predmet pretresnom vijeću kako bi ono odlučilo o tom zahtjevu.

Deveti dio POMILOVANJE I UBLAŽAVANJE KAZNE

Pravilo 123 Obavještenje država

Ako prema zakonima države u kojoj osuđeni izdržava kaznu zatvora on ima pravo na pomilovanje ili ublažavanje kazne, ta će država u skladu sa članom 28 Statuta o tom pravu obavijestiti Sud.

Pravilo 124 Odluka predsjednika

Na osnovu ovog obavještenja predsjednik, posavjetovavši se sa stalnim sudijama, odlučuje da li su pomilovanje ili ublažavanje kazne primjereni.

Pravilo 125
Opšti standardi za pomilovanje ili ublažavanje kazne

Prilikom utvrđivanja da li su pomilovanje ili ublažavanje kazne primjereni, predsjednik između ostalog uzima u obzir težinu krivičnog djela ili krivičnih djela za koje je zatvorenik osuđen, postupak prema zatvorenicima u sličnoj situaciji, uolikoj mjeri je zatvorenik pokazao da se rehabilitovao, kao i svaku značajnu saradnju zatvorenika s tužiocem.

Deseti dio
VRIJEME

Pravilo 126
Opšte odredbe

(A) Kada je predviđeno da rok za preduzimanje neke radnje propisan ovim Pravilnikom ili koji proizlazi iz ovog Pravilnika počinje teći od nekog događaja, taj rok počinje teći od datuma tog događaja.

(B) Ako rok propisan Pravilnikom ili određen od strane vijeća ističe na dan kad Sekretarijat ne zaprima dokumente, taj rok se produžuje do prvog sljedećeg dana kad Sekretarijat zaprima dokumente.

Pravilo 126 *bis*
Rok za podnošenje odgovora na podneske

Osim ukoliko vijeće generalno ili u konkretnom slučaju ne naloži drugačije, eventualni odgovor na podnesak jedne od strana mora se podnijeti unutar četrnaest dana od dana kad je podnesak zaveden. Eventualna replika na odgovor mora se podnijeti unutar sedam dana od dana kad je odgovor zaveden, uz dopuštenje odgovarajućeg vijeća.

Pravilo 127
Promjena rokova

(A) Osim kao što je propisano stavom (C), pretresno vijeće može nakon što su mu podneskom izneseni dovoljni razlozi

(i) produžiti ili skratiti svaki rok propisan ovim Pravilnikom ili koji proizlazi iz ovog Pravilnika;

(ii) priznati kao valjanu svaku radnju poduzetu nakon isteka tako propisanog roka pod onim eventualnim uslovima koji se smatraju pravednim, i bez obzira na to da li je taj rok već istekao.

(B) Žalbena vijeće ili tročlano žalbeno vijeće mogu, u vezi sa svakim korakom koji mora da se poduzme u vezi sa žalbom ili molbom za dozvolu za ulaganja žalbe, primijeniti slična ovlaštenja dodijeljena stavom (A), i to na sličan način i pod istim uslovima koji su tamo propisani.

(C) Ovo pravilo se ne primjenjuje na rokove propisane pravilima 40 *bis* i 90 *bis*.